

**EUROOPAN
NEUVOSTON SUOMEN
VALTUUSKUNNAN
KERTOMUS**

*Euroopan neuvoston parlamentaarisen
yleiskokouksen
toiminnasta vuonna 2004*

Parlamentaarisen yleiskokouksen istunto 2004

Strasbourgissa

ensimmäinen jakso	26.–30.1.2004
toinen jakso	26.–30.4.2004
kolmas jakso	25.–29.6.2004
neljäs jakso	4.–8.10.2004

Pysyvän komitean kokoukset

2.3.2004	Pariisissa
7.9.2004	Oslossa
25.11.2004	Varsovassa

Kannen graafinen suunnittelu: EDITA
Kannen kuva: EN:n arkisto (Strasbourg)
ISSN 1235-1873

EDITA PRIMA OY, HELSINKI 2005

**Euroopan neuvoston Suomen
valtuuskunta**

EDUSKUNNALLE

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnasta huhtikuun 28. päivänä 1989 annetun lain 4 §:n mukaisesti Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta antaa kunnioittaen eduskunnalle kertomuksen parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuoden 2004 istuntokaudella.

Strasbourgissa 25. huhtikuuta 2005

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puolesta:

Mikko Elo

Gunilla Carlander

Sisällysluettelo

1	Tiivistelmä	7
2	Suomi Euroopan neuvoston parlamentaarisisessa yleiskokouksessa	8
3	Yleiskokouksen käsittelemät aiheet	9
3.1	Monaco	9
3.2	Ei-jäsenmaat	9
	i. Valko-Venäjä	9
	ii. Kazakstan	10
3.3	Jäsenyysselvoitteiden seuranta	10
	i. Yleistä	10
	ii. Albania	11
	iii. Armenia	11
	iv. Azerbaidzhan	13
	v. Bosnia Hertsegovina	14
	vi. Georgia	14
	vii. Serbia ja Montenegro	15
	viii. Turkki	16
	ix. Ukraina	17
	x. Venäjä	18
3.4	Kypros	19
3.5	Demokratian haasteet Euroopassa	19
3.6	Ihmisoikeudet ja tasa-arvo	20
3.7	Yleiseurooppalaisen oikeusnormiston kehittäminen	22
3.8	Kulttuuri, koulutus, nuoriso, urheilu, teknologia ja tiede	24
3.9	Sosiaaliset kysymykset	24
3.10	Väestökysymykset	25
3.11	Ympäristökysymykset	27
3.12	Taloudelliset kysymykset	28
3.13	Yhdistyneet kansakunnat	30
3.14	EN:n lähialueet	31

Liitteet:

1	Suomen valtuuskunta	32
2	Suomen valtuuskunnan komiteajäsenyydet	33
3	Vuonna 2004 hyväksytyt asiakirjat	36
	3.1 päätöslauselmat	36
	3.2 suositukset	38
	3.3 määräykset	39
	3.4 lausunnot	39
4	Parlamentaarisen yleiskokouksen erityisvieraat vuonna 2004	40
5	Euroopan neuvoston jäsenvaltiot	41
6	Euroopan neuvoston toiminta (kaavio)	42
7	Lyhyesti: Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous	43

Tiivistelmä

EN:n laajentuminen on vuonna 2004 lähes saattettu loppuun (Monaco liittyi vuonna 2004; ainoastaan Valko-Venäjä on ulkopuolella) ja yli puolet jäsenmaista on nyt myös Euroopan unionin jäseniä. Laajentumisen myötä järjestön heterogeenisuus on lisääntynyt, mutta samalla järjestöjen perusarvojen puolustaminen on korostunut. Tämä heijastui EN:n yleiskokouksen vuoden 2004 toiminnassa.

Yleiskokous hyväksyi kertomusvuonna 49 ministerikomitealle osoitettua suositusta sekä 57 päätöslauselmaa, jotka koskevat järjestön kaikkia toimialoja. Pääpaino on kuitenkin ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevilla aiheilla.

Jäsenvelvoitteiden ja -sitoumusten seurannassa (monitoroinnissa) tavoitteena on taata, että EN:n jäsenmaat noudattavat demokraattisen oikeusvaltion minimistandardeja. Monitoroinnin puitteissa huomio demokratian tilan tarkastelussa on selvästi EN:n itäisissä jäsenmaissa. Kaikkien uusien jäsenmaiden osalta jäsenyys ei ole antanut toivottua vauhtia uudistusprosessille. Yleiskokous otti voimakkaasti kantaa mm. Ukrainan perustuslakikriisiin sekä presidentti Kutshman aikeisiin mahdollistaa itselleen kolmas presidenttikausi.

Demokratian tilan arviointi ei kuitenkaan ole ajankohtainen ainoastaan uusien jäsenmaiden kohdalla, vaan sitä olisi tehtävä kaikissa jäsenmaissa. Demokratian tila on nostettu esille eräissä nk. vanhoissa jäsenmaissa kuten Italiassa, Liechtensteinissä ja Turkissa. Yleiskokous korostaa, että demokratian vaaliminen edellyttää yhteiskunnan kaikkien toimijoiden myötävaikutusta. Yleiskokous päättää tulevaisuudessa laatia säännöllisin välein tilannekatsauksia demokratian tilasta, ja hyväksyi raportin, jossa on lueteltu 23 indikaattoria demokratian tilan mittaamista varten.

Vaalitarkkailua on jatkettu yhteistyössä muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa ja sen mer-

kitys on korostunut entisestään. Vuonna 2004 EN on hyväksynyt merkittävän Euroopan ihmisoikeustuomioistuinta koskevan uudistuksen.

Vaikeissa eettisissä kysymyksissä ei aina päästä yhteiseen kantaan. Täten paljon keskustelua herättänyt raportti armokuolemasta jouduttiin pitkän prosessin jälkeen palauttamaan komiteaan.

EN:n laajentumisen jälkeen EN:n ulkosuhteet ovat vilkastuneet, ja ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion periaatteiden edistäminen maailmanlaajuisesti on korostunut. Yhteydenpitoa on EN:n tarkkailijamaiden (Israel, Japani, Meksiko ja Yhdysvallat) lisäksi mm. Pohjois-Afrikan maiden ja Kazakhsstanin kanssa. Yleiskokouksella ei ole virallisia suhteita Valko-Venäjään, mutta se seuraa maan tilannetta tiivistä ja on käsitellyt vuonna 2004 mm. Valko-Venäjällä kadonneiden henkilöiden kohtaloa sekä sananvapauden tilaa.

EN:n toiminnassa korostuu pitkäaikainen kokemus ihmisoikeus- ja demokratiakysymyksissä sekä selkeät toimintaperiaatteet järjestön eri toimielinten välillä, joiden puitteissa parlamentaarisella yleiskokouksella on vahva ja selkeä asema. Monet kansainväliset järjestöt pohtivat tällä hetkellä omaa rooliaan muuttuvassa kansainvälisten järjestöjen kentässä. Mm. ETYJ on asettanut korkean tason työryhmän tätä tarkoitusta varten. EU tehostaa toimintaansa ihmisoikeuskysymyksissä.

Euroopan neuvosto on kutsunut koolle kolmannen valtionpäämiesten huippukokouksen toukokuussa 2005 Varsovassa. Huippukokouksen tavoitteena on keskustella ja sopia EN:n toimintojen painopistealueista sekä resurssien jaosta. Toiminnan pääpaino tulee myös tulevaisuudessa olemaan ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteiden puolustamisessa. Toimintaa johtaa syksystä 2004 lähtien Terry Davis (Iso-Britannia, labour), joka valittiin kesäkuussa järjestön uudeksi pääsihteeriksi seuraavalle viisivuotiskaudelle.

Suomi Euroopan neuvoston parlamentarisessa yleiskokouksessa

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan vaalit pidettiin helmikuussa 2004 mutta mitään muutoksia ei tällöin tullut valtuuskunnan kokoonpanoon. *Mikko Elo* (sd) jatkoi valtuuskunnan puheenjohtajana ja *Sirkka-Liisa Anttila* (k) varapuheenjohtajana; muut varsinaiset jäsenet olivat *Hannu Takkula* (k), *Sinikka Hurskainen* (sd) ja *Kaarina Dromberg* (kok) ja varajäsenet *Anneli Jäätteenmäki* (k), *Kalevi Olin* (sd), *Minna Lintonen* (sd), *Kimmo Sasi* (kok) ja *Irina Krohn* (vihr).

Kesäkuussa 2004 pidettävien Euroopan parlamentin vaalien johdosta vapautuivat Hannu Takkulan varsinaisen jäsenen paikka ja Anneli Jäätteenmäen varajäsenen paikka. Täydennysvaaleissa syyskuussa heidän tilalleen valittiin Antti Kaikkonen ja Markku Laukkanen. *Mikko Elo* on kertomusvuonna toiminut yleiskokouk-

sen varapresidenttinä. Hän oli myös ehdolla yleiskokouksen sosialistiryhmän puheenjohtajaksi syksyllä. Puheenjohtajaksi valittiin Lluís de Puig (Espanja).

Valtuuskunnan jäsenten ja varajäsenten jäsenyydet yleiskokouksen komiteoissa ovat kirjattu liitteessä 3.

Kesäkuussa 2004 käytiin Euroopan neuvoston pääsihteerin vaalit. Pääsihteerin toimikausi on viisi vuotta ja virassa oleva haltija Walter Schwimmer (Itävalta) oli myös nyt ehdolla. Muut ehdokkaat olivat yleiskokouksen sosialistiryhmän puheenjohtaja Terry Davis (Iso-Britannia) ja Viron ulkoministeri Kristiina Ojuland (lib.). Terry Davis valittiin ensimmäisellä kierroksella ja hän aloitti syyskuun alussa.

Yleiskokouksen käsittelemät aiheet

Vuonna 2004 yleiskokous on hyväksynyt yli 50 raporttia neljässä täysistunnossa ja kolmessa pysyvän komitean kokouksessa. Raporttien tuloksena yleiskokous hyväksyi 57 päätöslauselmaa, 49 suositusta ja 5 lausuntoa.

Kertomuksessa on tarkasteltu EN:n ydinaloihin liittyviä raportteja (demokratia, ihmisoikeus, oikeusvaltio). Täydellinen luettelo raporteista ja päätöksistä löytyy liitteestä 3.

3.1 Monaco

EN:n ministerikomitea hyväksyi syyskuussa Monacon järjestön 46. jäseneksi. Liittymisseremoniat pidettiin lokakuun yleiskokouksen istunnon yhteydessä.

Monaco anoi jäsenyyttä vuonna 1998 ja sille myönnettiin heti yleiskokouksessa erityisvieraan asema. Liittymistä on hidastanut Monacon ainutlaatuinen perustuslaillinen rakenne. Merkittävin erityispiirre liittyy Monacon ja Ranskan välisiin suhteisiin, jotka perustuvat vuoden 1930 maitten väliseen sopimukseen. Yleiskokouksen nimeämät lainopilliset asiantuntijat (Antonio Pastor Ridruejo ja Georg Röss) laativat raportin Monacon lainsäädännön tilasta, joka julkaistiin vuonna 1999. EN:n perustuslakiasiantuntijoista koostuva Venetsia-komissio antoi myös lausunnon Monacon perustuslaista. Jäsenyyden hyväksyminen on edellyttänyt merkittäviä muutoksia Monacon perustuslakiin, vaalijärjestelmään, parlamentin asemaan ja hallituksen kokoonpanoon. Nämä muutokset saatettiin loppuun vuonna 2003, jolloin myös toimitettiin parlamenttivaalit. Huhtikuussa 2004 yleiskokous hyväksyi *lausunnon 250 (2004)* Monacon jäsenyydestä ja syyskuussa EN:n ministerikomitea hyväksyi Monacon järjestön 46. jäseneksi.

3.2 Ei-jäsenmaat

i. Valko-Venäjä

Yleiskokouksen poliittisen komitean ei-jäsenmaiden alakomitea ja puheenjohtajiston ad hoc Valko-Venäjä työryhmä, jossa *Mikko Elo* on jäsen, seuraavat tilannetta vaikka maa ei ole jäsen, tarkkailija eikä yleiskokouksen erityisvieras (*special guest*). Tammikuussa yleiskokouksen puheenjohtajisto päätti olla myöntämättä (uudelleen) Valko-Venäjälle erityisvieraan asemaa.

Poliittisen komitean maaliskuussa 2004 valmistunut raportti lehdistön vainosta Valko-Venäjällä (dok. 10107) liittyy Valko-Venäjän viestintäministeriön toukokuussa 2003 tekemään päätökseen lakkauttaa määräaikaisesti maansa useita sitoutumattomia sanomalehtiä. Kansainvälinen yhteisö ei voi hyväksyä tilannetta, joka loukkaa EN:n perustavanlaatuisina oikeuksina pitämiä sanan- ja lehdistönvapauksia. *Päätöslauselmassa 1372 (2004)* yleiskokous torjui edelleen Valko-Venäjän parlamentin toiveen yleiskokouksen erityisvieraan asemasta, sekä Valko-Venäjän EN-jäsenyyden mahdollisuuden, koska maan demokratian kehityksessä ei ole tapahtunut edistymistä sitten vuonna 1997 tapahtuneen erityisvieraan aseman lakkauttamisen.

Lisäksi yleiskokous kiinnittää huomiota mm. seuraaviin epäkohtiin; kadonneen toimittajan kohtalon selvittämiseksi ei ole järjestetty puolueetonta tutkimusta ja valtion virkamiehet erityisesti viestintäministeriössä uhkailevat ja ahdistelevat systemaattisesti tiedotusvälineiden edustajia. Yleiskokous tiedostaa epäkohtien vaikutuksen demokraattisten parlamenttivaalien toteutumiseen syksyllä 2004. Yleiskokouksen mukaan EN:n, Euroopan unionin, ETYJ:n ja YK:n ei tulisi hyväksyä Valko-Venäjällä vallitsevia olosuhteita. Lisäksi yleiskokous kehottaa pääsihtee-

riä ja ministerikomiteaa kohdentamaan riittävästi varoja demokratian ja lehdistön vapauden vahvistamiseen tähtääviin projekteihin. Edelleen yleiskokous vetoaa Valko-Venäjän presidenttiä ja kansalliskokousta kumoamaan maan laista pykälät, jotka kieltävät kaiken heihin kohdistuvan arvostelun, sekä muutenkin uudistamaan lehdistöön ja sananvapauteen liittyvää lainsäädäntöä Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisiksi.

Suosituksessa 1658 (2004) yleiskokous esittää, että ministerikomitea huomioisi yleiskokouksen päätöslauselman sisällön ja vaatimukset toimissaan yhteistyössä Valko-Venäjän kanssa. Ministerikomitean tulisi myös kannustaa jäsenmaitaan tuottamaan valkovenäläisille suunnattuja objektiivisia ja puolueettomia ohjelmamateriaaleja, painotuotteita ja internetjulkaisuja.

Oikeudellisten ja ihmisoikeusasiain komitean raportti (dok. 10062) Valko-Venäjällä kadonneista henkilöistä selvittää yksityiskohtaisesti esittelijän ja ad hoc-komitean tutkimustulokset neljän poliittisesti merkittävän henkilön katoamisen taustoista. Henkilöt katosivat Minskissä vuosina 1999–2000 ja raportin mukaan heidän katoamisensa liittyy monia korkea-arvoisia Valko-Venäjän hallituksen edustajia. Raportti kehottaa EN-jäsenmaita sekä muita maita huomioimaan tutkimuksen tulokset Valko-Venäjän suhteidensa osalta kunnes katoamisesta vastuussa olevat tahot on saatu kiinni. *Päätöslauselmassa 1371 (2004)* yleiskokous vaatii Valko-Venäjän viranomaisia toimeenpanemaan sitoutumattoman tutkinnan asiasta ja saattamaan syyllisiksi todetut rangaistavaksi. Lisäksi Valko-Venäjän parlamentin tulisi perustaa parlamentaarinen tutkintakomitea, sekä huolehtia syyllisiksi todettujen virkamiesten tehtävistään erottamisista. Yleiskokous ei harkitse vuonna 1997 poistetun erityisvieraan aseman palauttamista Valko-Venäjälle ennen kuin maa on toteuttanut sille asetetut vaatimukset.

Suosituksessa 1657 (2004) yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa estämään Valko-Venäjän osallistumisen useimpiin EN:n sopimusjärjestelyihin sekä toimintoihin. Edelleen yleiskokous suosittaa ministerikomiteaa kehottamaan jäsen- ja tarkkailijamaitaan, sekä muuta kansainvälistä yhteisöä poliittiseen painostustoimintaan ja sanktioi-

hin suhteissaan Valko-Venäjään ja sen hallintoon, sekä myös jatkossa suojelemaan valkovenäläisiä toisinajatteliijoita.

ii Kazakhstan

Kazakhstan on ilmaissut kiinnostuksensa Euroopan neuvoston tarkkailija-asemasta mutta keskustelut yhteistyön muodoista ovat edenneet hitaasti. EN on mm. korostanut vastustuksensa kuolemanrangaistuksen voimassaoloon maassa mikä ei ole sopusoinnussa EN:n tarkkailija-aseman kanssa. Huhtikuussa 2004 EN ja Kazakhstanin parlamentti allekirjoittivat kuitenkin yhteistyösopimuksen.

3.3 Jäsenyysselvoitteiden seuranta

i. Yleistä

Vuonna 1997 yleiskokous päätti uuden järjestelmällisen valvontamekanismin ja monitorointikomitean (jäsenvelvoitteiden ja – sitoumusten valvontakomitea) perustamisesta. Monitoroinnin aloittamisesta päättää yleiskokous. Lähes kaikki uudet jäsenmaat joutuvat monitoroinnin kohteeksi, mutta myös nk. vanhat jäsenmaat voivat joutua valvonnan kohteeksi (esim. Turkki). Ehdotus Liechtensteinin ottamisesta monitoroinnin kohteeksi kuitenkin torjuttiin. Yleiskokous päättää monitoroinnin lopettamisesta päätöslauselmalla, joka velvoittaa kohdemaata jatkamaan uudistusten läpiviemisen varsinaisen monitoroinnin lakkauttamisen jälkeen sekä velvoittaa yleiskokousta seuraamaan tilannetta. Tämä nk. postmonitorointi vakinaistettiin ja lisättiin vuonna 2000 monitorointikomitean toimenkuvaan. Monitorointikomitean työlistalla on siis sekä varsinaisen monitoroinnin että postmonitoroinnin kohdemaita.

Monitorointikomitea laatii säännöllisin välein vuosikatsauksia, joissa tarkastellaan lyhyesti kohdemaiden tilannetta, mutta myös valvontamekanismin toimivuutta ja toimintaperiaatteita.

Uusimmassa katsauksessa (dok. 10250, marraskuu 2004) todetaan, että komitealla on työlis-

tallaan 10 varsinaisen monitoroitavan kohteen (Albania, Armenia, Azerbaidzhan, Bosnia ja Hertsegovina, Georgia, Moldova, Serbia ja Montenegro, Turkki, Ukraina ja Venäjä) lisäksi viisi post-monitoroinnin kohdemaata (Bulgaria, Latvia, Makedonia, Slovakia ja Tsekki).

Komitean mielestä tarvitaan kuitenkin tarkempia sääntöjä monitoroinnin (uudelleen)avaamisesta sekä post-monitoroinnin kohdemaiden että muiden jäsenmaiden kohdalla. *Päätöslauselmassa 1412 (2004)* yleiskokous velvoittaa menettelytapasääntökomiteaa tarkistamaan monitorointia koskevia sääntöjä.

Yllämainitun monitoroinnin tavoitteena on taata, että EN:n jäsenmaat noudattavat demokraattisen oikeusvaltion minimistandardeja. Demokratian tilan arviointi ei kuitenkaan ole ajankohtainen ainoastaan uusien jäsenmaiden kohdalla, vaan sitä olisi tehtävä kaikissa jäsenmaissa. Yleiskokous hyväksyi lokakuussa raportin *uusista tavoista arvioida demokratian kehitystä* (dok. 10279) ja päätöslauselman 1407 (2004), jossa on lueteltu 23 indikaattoria demokratian tilan mittaamista varten.

Yleiskokous korostaa, että demokratian vaaliminen edellyttää yhteiskunnan kaikkien toimijoiden – parlamentin, hallituksen, päättäjien, poliittisten puolueiden – myötävaikutusta. Yleiskokous päättää tulevaisuudessa laatia säännöllisin välein tilannekatsauksia demokratian tilasta, ja toimia siinä yhteistyössä muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa. *Suosituksessa 1680 (2004)* yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa harkitsemaan komitean perustamista, jonka tehtävänä olisi laatia demokraattisten oikeuksien luettelo sekä laatia säännöllisin välein raportti demokraattisten instituutioiden toimivuudesta EN:n jäsenmaissa. Ministerikomitean johtokomiteoiden tulisi laatia malleja poliittisten puolueiden käytäntösäännöiksi, kansanäänestysten järjestämisestä sekä parlamenttien menettelytapasäännöistä.

ii. Albania

Albanian jäsenvelvoitteiden ja -sitoumusten seuranta käsittelevä monitorointikomitean raportti (dok. 10116) korostaa aluksi Albaniassa tapahtunutta kehitystä kohti toimivaa pluralistista de-

mokratiaa, jonka pääperiaatteina ovat laillisuusperiaatteen noudattaminen sekä ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Raportissa esitetään kuitenkin myös jo tapahtunutta kehitystä vaarantavia tekijöitä, joita ovat mm. korruptio, järjestäytynyt rikollisuus, toistaiseksi heikko valtionhallinnon organisaatio (erityisesti poliisin, verotuksen ja tullien osalta), sekä tehoton lainsäädäntöjärjestelmä.

Päätöslauselma 1377 (2004) toistaa monitorointikomitean raportin käsittelemät Albaniassa tapahtuneet edistysaskeleet sekä kehitystä estävät ja hidastavat tekijät. Lisäyksenä maan saavuttamiin edistysaskeleisiin yleiskokous tuo esille mm. Albanian EU:n kanssa aloittamat Vakautus- ja assosiaatiosopimus-neuvottelut, maan kansainvälistä yhteisöä avustavan roolin Kosovossa, sekä EN:n informaatiopisteen avaamisen Tiranaassa. Yleiskokous kuitenkin kehottaa Albanian viranomaisia kiinnittämään erityistä huomiota korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden vastaiseen taisteluun, demokraattisten instituutioiden toimivuuteen, sekä ihmisoikeuksien toteutumiseen. EN:n jäsenyysvelvoitteiden osalta yleiskokous pyytää Albanian viranomaisia allekirjoittamaan ja ratifioimaan vähemmistökieliä koskevan eurooppalaisen peruskirjan.

Yleiskokous jatkaa Albanian monitorointia.

iii. Armenia

Armenia on edelleen kommunismin jälkeisessä poliittisessa ja taloudellisessa siirtymävaiheessa elävä maa. Verrattuna naapurimaihinsa Armenian suhteet Eurooppaan ja Pohjois-Amerikkaan ovat huomattavasti avoimemmat, koska Armeniasta lähtöisin olevia henkilöitä elää diasporassa länsimaissa. Jäsenmaiden jäsenyysvelvoitteiden valvontakomitean raportti (dok. 10027) tunnustaa kolme vuotta EN:n jäsenenä olleen Armenian viranomaisten poliittisen tahdon toteuttanut jäsenvelvoitteensa. Armeniassa onkin syyskuun 2003 jälkeen mm. lopetettu kuolemantuomiot, säädetty monia uusia lakeja ja luotu vaihtoehtoinen järjestelmä asevelvollisuuden suorittamiselle.

Vuoden 2003 presidentin- ja parlamenttiväli- en vilpillisyys on kuitenkin vahingoittanut Armenian imagoa ulkomailla. Armenian viran-

omaisia kehotetaan mm. uudistamaan vaalilainsäädäntöään yhteistyössä EN:n ja ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen kanssa, tekemään perustuslakiuudistuksen ja järjestämään siitä kansanäänestyksen, sekä tarkistamaan ennen kuolemaantuomittujen osalta lievennettyjen rangaistusten oikeellisuutta. Ennen näiden parannusten toteuttamista monitorointiprosessin lopettamista ei voida harkita.

Tammikuun 2004 päätöslauselmassa 1361(2004) yleiskokous esittelee Armeniassa jo tapahtuneet uudistukset jäsenvelvoitteiden noudattamisen osalta, joista merkittäviä ovat Euroopan sosiaalisen peruskirjan ja eräiden muiden eurooppalaisten yleissopimusten ratifioiminen, kuolemanrangaistuksen lakkauttaminen, sekä lainsäädäntötyö oikeusasiamiehen aseman määrittämisen osalta. Sopimusten ratifiointi ja lainsäädäntötyö eivät kuitenkaan yksinään ilman päätösten implementointia tuota toivottua tulosta. Yleiskokous esittelee pitkän luettelon toimenpiteitä ja lainsäädäntöuudistuksia, jotka Armenian hallituksen tulisi panna toimeen pluralistisen demokratian toteutumiseksi maassa. Keskeisin, ja samalla kaikkiin muihin uudistuksiin suoraan vaikuttava, on perustuslakiuudistus. Hallituksen ehdottama perustuslakiuudistus hylättiin vuoden 2003 kansanäänestyksessä, minkä seurauksena Armenian EN-jäsenyyden kriteereiksi määriteltyjen reformien toteuttamisajankohta on kulunut umpeen. Näin ollen Armenian hallituksen ensisijaisin tehtävä tulisi olla perustuslakimuutosehdotuksen esittely EN:lle vuoden 2004 huhtikuun loppuun mennessä, minkä jälkeen uusi kansanäänestys voitaisiin järjestää viimeistään vuoden 2005 kesäkuussa.

Tammikuun päätöslauselman jälkeen tilanne Armeniassa on kiristynyt opposition järjestämien protestien seurauksena. Huhtikuussa hyväksytyssä raportissa (dok. 10163) käsitelläänkin Armenian hallituksen ja viranomaisten reagoimista presidentti Kocharianin luottamuksesta kansanäänestystä vaativien oppositiovoimien protestointiin. Armeniassa mielenosoituksiin on vastattu poliisien väkivaltaisilla otteilla ja rikosoikeudellisilla seuraamuksilla uhkaamisella.

Huhtikuun 13. päivän mielenosoituksessa poliisi pidatti muiden joukossa myös armenialaisia kansanedustajia, jotka ovat EN:n yleiskokouksen jäseniä. Tämänkaltaiset toimet ovat ris-

tiriidassa EN:n normien ja eurooppalaisten demokraatiakäytäntöjen kanssa. Jatkuvan väkivalta-kierteen estämiseksi Armenian hallitusta kehoitetaan dialogiin opposition edustajien kanssa, sekä toteuttamaan jäsenvelvoitteensa ja -sitoumuksensa EN:ssä.

Päätöslauselmassa 1374 (2004), joka hyväksyttiin huhtikuussa, yleiskokous toteaa Armenian hallituksen toiminnan olevan vakavassa ristiriidassa tammikuussa voimaanastuneen päätöslauselman 1361 sisällön kanssa. Erityisen huolestuttavaa yleiskokouksen mukaan on hallituksen suhtautuminen sekä käytännön että lainsäädännön tasolla opposition kokoontumismahdollisuuksiin. Lisäksi mielenosoituksissa pidätettyjä on vangitsemisaikanaan kohdeltu väärin ja lehdistön jäsenten pahoinpitelyjen on annettu tapahtua mielenosoitusten aikana.

Yleiskokous kehottaa kuitenkin myös oppositiota maltillisuuteen ja väkivallasta pidättymiseen, sekä peruslain puitteissa toimimiseen. Yleiskokous ohjeistaa monitorointikomiteaa lähettämään tarkkailijoitaan seuraamaan tilanteen kehittymistä maassa ja mikäli toivottua muutosta EN:n jäsenvelvoitteiden- ja sitoumusten toteuttamisessa ei tapahdu syyskuun istuntoon mennessä, on yleiskokous pakotettu harkitsemaan Armenian valtakirjojen jatkamista.

Lokakuussa yleiskokous hyväksyi uuden raportin (dok. 10286) ja päätöslauselman 1405 (2004) Armenian demokratia-uudistuksista. Yleiskokous arvioi, että tilanne on joltain kohdin kohentunut, mutta luettelee pitkän listan lainsäädäntöuudistuksia, joita edelleen edellytetään. Vuoden 2003 vaaleissa vaalivilpistä syytettyjen tapaukset ovat edelleen selvittämättä. Perustuslakiuudistus on käynnistetty, mutta yleiskokous kehottaa Armeniaa vauhdittamaan uudistuksia, jotta kansanäänestys voitaisiin järjestää viimeistään kesäkuussa 2005. Yleiskokous on luetellut päätöslauselmassa kiireellisimmät lakiuudistukset (mm. rikos- ja rikosprosessilain sekä media-lainsäädännön ja poliisilain uudistaminen, tiukempia otteita korruption vastaisessa toiminnassa, vankilojen kohentaminen, yhdistys- ja kokoontumisoikeuden turvaaminen EN:n standardien mukaisiksi ym). Eräiden uudistusten osalta yleiskokous on maininnut määräajan, johon mennessä edellytetään toimenpiteitä.

Yleiskokous jatkaa Armenian monitorointia.

iv. Azerbaidzhan

Tammikuussa 2004 ilmestynyt monitorointikomitean raportti demokraattisten instituutioiden toiminnasta Azerbaidzhanissa (dok.10030) tarkastelee maassa vuoden 2002 julkaistun monitorointiraportin jälkeen tapahtunutta kehitystä. On ymmärrettävää, että vuosisatojen itsevaltiuden ja 70 vuotta kestäneen kommunismivallan jälkeen vasta 12 vuotta sitten itsenäistyneelle maalle on haasteellista saavuttaa demokratian suhteen sama taso muiden EN-jäsenmaiden kanssa. Kuitenkin jopa tätä taustaa vasten tarkasteltuna demokratian tila Azerbaidzhanissa on erittäin huolestuttava. Vuoden 2003 presidentinvaalit eivät täyttäneet kansainvälisiä normeja. Lisäksi viime vuosien aikana maassa on ilmennyt ilmaisuvapauden rajoittamista ja ihmisoikeusrikkomuksia. Näin ollen monitorointiprosessin lopettamista ei voida harkita ennen kuin Azerbaidzhanissa on tapahtunut mm. seuraavia vaaleihin ja ihmisoikeuksiin liittyviä kehitysaskelaita; EN:n kanssa yhteistyössä perustetaan seurantaryhmä tutkimaan em. epäkohtia, parlamentti ja presidentinvaalit järjestetään demokraattisesti, oppositiojohtajia kohdellaan oikeudenmukaisesti tuomioistuimissa, sekä väärinkäytöksiin syyllistyneiden poliisiviranomaisten toimintaa tutkitaan.

Päätöslauselmassa 1358 (2004) yleiskokous käsittelee demokraattisten instituutioiden toimintaa Azerbaidzhanissa neljän eri ulottuvuuden (presidentinvaalit, vallan jakautuminen, media ja perusvapaudet) kautta. Epädemokraattisuutensa lisäksi presidentinvaaleihin liittyi autoritaarisia menettelytapoja, väkivaltaisuuksia, sekä oppositioon kohdistuvia pidätyksiä. Vallanjaon osalta ongelmaksi nousee erityisesti parlamentin heikkous suhteessa hallitukseen. Sitoutumattoman median osalta yleiskokous kiinnittää huomioita niiden toiminnan jatkuvaan rajoittamiseen, vaikka Azerbaidzhanissa olikin sitouduttu muuttamaan valtion hallinnoimat tv-kanavat itsenäisiksi yritysiksi. Perusoikeuksien osalta huomioitavaa on runsaasti. Erityisesti vaaleissa todetut vaalilalaisuuden puutteellisuudet sekä lehdistöön kohdistuva vaino rikkovat sananvapauden toteutumista. Yhdistymisvapaus ja kokoontumisvapaus eivät toteudu maassa, koska yksityisten tahojen on vaikeaa ylläpitää yhdistystoimintaa. Li-

säksi poliisiviranomaiset rikkovat edelleen jatkuvasti ihmisoikeuksia mm. kiduttamalla vankeja. Yleiskokous kehottaa Azerbaidzhanin hallitusta uudistamaan lainsäädäntöä EN:n linjausten mukaisesti. Mikäli kehitystä demokraattisempaan suuntaan vuoden 2004 kesäkuuhun mennessä, yleiskokous harkitsee Azerbaidzhanin parlamenttivaltuuskunnan EN:n valtakirjojen hylkäämistä.

Oikeudellisten ja ihmisoikeusasiain komitean raportti poliittisista vangeista Azerbaidzhanissa (dok. 10026) toteaa, etteivät Azerbaidzhanin viranomaiset ole löytäneet yleiskokouksen vuoden 2002 *päätöslauselman 1272* jälkeen pysyvää ratkaisua poliittisten vankien ongelmaan. Pääsihteerin asettamat objektiiviset asiantuntijat ovat tarkkailleet tilannetta maassa. Heidän havaintojensa perusteella raportissa todetaankin, että nykyiset oikeudenkäynnit poliittisia vankeja vastaan eivät täytä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen kriteerejä. Asian poliittisuutta korostaa se, etteivät vangitut opposition edustajat voi asettua vaaleissa ehdolle. Vankien armahduksen ja oikeudenmukaisten oikeudenkäyntien vaatimusten lisäksi raportti kehottaa muita maita suhtautumaan varuudella Azerbaidzhanilta tuleviin kansalaistensa luovutuspyyntöihin, koska niiden takana voi olla poliittisia motiiveja.

Päätöslauselmassa 1359 (2004) yleiskokous yhtyy oikeudellisten ja ihmisoikeusasiain komitean raporttiin. Yleiskokous rohkaisee kaikkia Azerbaidzhanin Euroopan ihmisoikeussopimuksen ratifioinnin jälkeen vangittuja poliittisiksi vangeiksi oletettuja henkilöitä käyttämään oikeuttaan yksityisten valitusten viemiseen Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen käsiteltäväksi. Yleiskokous suosittaakin pääsihteerin asettamien asiantuntijoiden tarkkailutehtävän jatkamista, sekä toteaa Azerbaidzhanin EN:n jäsenyyden saavuttavan kriittisen vaiheen mikäli muutosta poliittisten vankien tilanteesta ei tapahdu vuoden 2004 kevätistuntokauteen mennessä.

Huhtikuussa 2004 Azerbaidzhanin presidentti Ilham Aliyev puhui yleiskokouksessa ja vastasi parlamentaarikkojen kysymyksiin. *Sinikka Hurskainen* osallistui keskusteluun.

Lokakuun istunnossa käsiteltiin monitorointikomitean raportti (dok. 10285) siitä miten huhtikuun suositukset on huomioitu Azerbaidzhanissa. Hallituksen vakuuttelut halusta

toteuttaa uudistuksia eivät ole riittävässä määrin johtaneet käytännön toimiin. Vaalijärjestelmässä on edelleen vakavia puutteita ja vaalivilppisyytökset vuoden 2003 lokakuun presidentinvaaleihin liittyen ovat edelleen selvittämättä. Parlamentin asema suhteessa toimeenpanovaltaan on heikko, ja ongelmia esiintyy edelleen perusvapauksien toteutumisessa sekä median toimintaedellytyksissä. Kysymys poliittisista vangeista on edelleen selvittämättä. Azerbaidzhanissa on edelleen 14 poliittista vankia ja 174 syytettyjen listalla. Yleiskokouksen *päätöslauselma 1398 (2004)* sisältää lukuisia toimenpide-ehdotuksia, sekä yleiskokouksen päätöksen jatkaa monitorointia ja lähettää valtuuskunnan seuraamaan tulevia kunnallisvaaleja.

v. Bosnia Hertsegovina

Bosnia Hertsegovina liittyi EN:n jäseneksi vuonna 2002 ja sitoutui jatkamaan demokraattisia uudistuksia. Syksyllä 2002 järjestettiin ensimmäistä kertaa parlamenttivaalit ilman ulkopuolista (ETYJ) apua. Maalla on ainutlaatuinen valtiollinen rakenne, joka perustuu kahdesta vahvasta osavaltiosta (*entities*): Bosnia ja Hertsegovinan osavaltiosta ja Srpskan tasavallasta. Demokraattiset uudistukset eivät kuitenkaan voi onnistua, ellei keskushallinnon tasolla ole toimivia yksiköitä, joilla on tarvittavat henkilöstö- ja taloudelliset voimavarat.

Kesäkuussa hyväksyttiin kaksi Bosnia ja Hertsegovinaa käsittelevää raporttia: monitorointikomitean maaraportti (dok. 10200) sekä raportti demokraattisten instituutioiden vahvistamisesta (dok. 10196).

Raportissa Bosnia ja Hertsegovinan jäsenistomusten ja –velvoitteiden noudattamisesta (dok. 10200; *päätöslauselma 1383 (2004)*) on kiitetty yleiskokouksen huomiota demokratian tilasta sekä toimenpide-ehdotukset. EN:oon liittymisen jälkeen uudistustyö on jatkunut vilkkaana; Bosnia ja Hertsegovina on allekirjoittanut useita EN:n sopimuksia ja pannut alulle kansallisia lainsäädäntöuudistuksia. Valtioelinten toimivuudessa on myös tapahtunut edistystä, muttei vielä riittävästi. Tarvitaan myös elimiä valvomaan, että uudistukset toimivat käytännössä. Yhdeksän vuotta sodan päättymisen jälkeen arviolta miljoona pakolaista on palannut kotiseu-

duilleen, mutta monien kadonneiden ihmisten kohtalo on edelleen tuntematon. Yleiskokous kehottaa Bosnia ja Hertsegovinan johtoa toimimaan yhteistyössä Haagin rikostuomioistuimen kanssa, jotta sotarikoksista syytetyt saataisiin oikeuden eteen. Edellä on mainittu muutama asiakokonaisuus, johon maan hallituksen edellytetään löytävän ratkaisu ennen kuin Bosnia ja Hertsegovina kohdistuva monitorointi voidaan lakkauttaa.

Suosituksessa 1664 (2004) yleiskokous on kirjannut toimenpiteitä, joihin ministerikomitean tulisi kiinnittää huomiota. EN:n Sarajevon toimipisteen toimintaa ja yhteistyöohjelmia EU:n kanssa olisi jatkettava ja oikeusasiamieheninstituution toimintaa tuettava. Euroopan kehityspankin lainoja kannattaisi myös hyödyntää enemmän.

Toisessa raportissa *demokraattisten instituutioiden vahvistamisesta* Bosnia ja Hertsegovinassa (dok. 10196); *päätöslauselma 1384 (2004)* yleiskokous korostaa valtiosääntöuudistuksen ja keskushallinnon vahvistamisen merkitystä. Yleiskokous pyytää Venetsia-komissiota valmistelemaan lausunnon asiasta.

EN:n jäsenvelvoitteiden komitea nimesi kansanedustaja Kimmo Sasin Bosnia-Hertsegovina raportööriksi. Sasin tehtävä on jatkaa raportointia siitä, kuinka Bosnia-Hertsegovina edistyy EN:n jäsenvelvoitteiden täytäntöönpanossa ja antaa suosituksia maalle niistä toimenpiteistä, joihin sen pitää ryhtyä täyttääkseen jäsenvelvoitteensa.

vi. Georgia

Tammikuussa 2004 valittu Georgian presidentti Saakashvili piti puheen ja yleiskokous keskusteli demokraattisten instituutioiden toimivuudesta Georgiassa.

Yleiskokouksen puheenjohtajisto päätti vuoden 2003 marraskuussa perustaa ad hoc-komitean tarkkailemaan Georgian presidentinvaaleja. Komitean raportista (dok. 10046) käy ilmi, että Georgian viranomaisilta löytyy poliittista tahtoa järjestää vaalit kansainvälisesti hyväksytyjen demokratiastandardien mukaisesti. Maaliskuussa 2004 pidettävien parlamenttivaalien onnistumiseksi komitea kuitenkin antaa Georgian viranomaisille äänestäjien rekisteröintiin, äänestäjälä-

etteloiden sähköistämiseen, vaalilautakuntien puolueettomuuteen ja äänestämisen käytäntöihin liittyviä ohjeita.

Demokraattisten instituutioiden toimivuutta Georgiassa käsittelevä päätöslauselma 1363 (2004) yhtyy Georgian presidentinvaaleja tarkkaillen ad hoc-komitean raportin päätelmiin sekä vaaleihin liittyneiden onnistumisien että tulevien parlamenttivaalien parannusehdotusten osalta. Georgian viranomaisia kehoitetaan mm. uusia vaalilainsäädäntöä yhteistyössä EN:n Venetsian komitean kanssa. Päätöslauselmassa esitetään myös huoli oppositiovoimien heikkenemisestä ja täten poliittisen tasapainon horjumisesta tulevien vaalien jälkeen. Demokraattisten instituutioiden toimivuuden osalta yleiskokous esittää huolestuneisuutensa itsevaltaisten menettelytapojen käytöstä hallinnossa, sekä erityisesti korruption esiintymisestä. Myös näiden ongelmien vaatimien uudistusten toteuttamiseksi yleiskokous kehottaa Georgian viranomaisia tekemään yhteistyötä EN:n ja Venetsian komitean kanssa. Viimeisenä asiana yleiskokous tuo esille riskin siitä, että Georgian sisäinen tilanne voi muuttua epävaikavammaksi. Tähän vaikuttaa myös maan kokema jatkuva uhka alueellisen koskemattomuutensa osalta, koska Venäjä ei ole vielä vetänyt joukkojaan maasta eikä sulkenut siellä sijaitsevia sotilastukikohtiaan. Georgian erityislaatuudesta siirtymävaiheesta johtuen yleiskokous haluaakin parlamenttivaalien jälkeen neuvotella hallitusten edustajien kanssa uudet päivämäärät Georgian EN:n jäsenvelvoitteiden toteuttamisen arvioimiselle.

Demokraattisten instituutioiden toimivuutta Georgiassa edelleen käsittelevä suositus 1643 (2004) viittaa aluksi aikaisempaan päätöslauselmaan 1363 (2004). Suosituksessa yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa vahvistamaan yhteistyötä Georgian viranomaistahojen kanssa heidän avuntarpeidensa kartoittamiseksi ja oikeanlaisen tuen takaamiseksi. Georgian viranomaiset tarvitsevat tukea vaalilainsäädännön sekä perustuslaki- ja kansanedustuslaitoksen uudistamisessa. Viimeisenä yleiskokous suosittaa ministerikomiteaa tukemaan rikosoikeuden uudistamisessa.

Yleiskokouksen raportissa Georgian parlamenttivaaleista (dok. 10151) todetaan, että parlamenttivaalien kaikista puutteistaan huolimatta Georgia on tullut lähemmäksi kansainvälisten

demokratiastandardien toteutumista ja EN-jäsenvelvoitteiden noudattamista. Georgian viranomaiset eivät kuitenkaan kyenneet vaaleissa panemaan täytäntöön yleiskokouksen aikaisemmat suositukset vaalien teknisen toteuttamisen osalta. Komitea suosittaakin yleiskokouksen puheenjohtajistoa pyytämään monitorointikomitealta tulevaisuudessa erityistä tarkkailua Georgian vaalilainsäädännön uudistustyön toteuttamiseksi. Lisäksi komitea tukee yleiskokouksen puheenjohtajiston päätöstä perustaa Georgiaan parlamentaarinen avustusohjelma.

vii. Serbia ja Montenegro

Serbia ja Montenegro hyväksyttiin EN:n jäseneksi keväällä 2003 ja otettiin heti valvontakomitean työlisterille.

Tammikuussa 2004 yleiskokous hyväksyi raportin joulukuussa 2003 pidetyistä parlamenttivaaleista (dok. 10045). Vaalikamppailu käytiin rauhallisissa merkeissä kansainvälisten standardien mukaisesti, mikä komitean mukaan heijastaa demokratian kehittymistä maassa. Jatkossa huomio kiinnittyi siihen, pystyykö valittu hallitus toimimaan kansainvälisen yhteisön odotusten mukaisesti. Lisäksi ongelmallista on eräiden parhaillaan sotarikoksista Haagin kansainvälisessä tuomioistuimessa syytettyjen ehdokkuus vaaleissa. Komitea antaakin uudelle hallitukselle suosituksia ehdokaslistojen käsittelyyn, ehdokkaaksi asettumisen rajoittamiseen ja äänestys oikeuksiin liittyen.

Huhtikuun istunnossa kysymys sotarikoksista syytetyistä Serbia ja Montenegron parlamentin jäsenistä nousi esille, sillä *Serbia ja Montenegron valtakirjojen* hylkäämisestä tehtiin aloite vedoten siihen, että uudessa valtuuskunnassa oli sotarikoksista syytettyjä jäseniä. Kysymys siirrettiin menettelytapakomitealle ja poliittiselle komitealle. Yleiskokouksen menettelytapakomitea totesi lausunnossaan (dok. 10155), että koska yleiskokouksen säännöt eivät mahdollista yksittäisten valtuuskunnan jäsenten valtakirjojen hylkäämistä, vaan ainoastaan koko valtuuskunnan valtakirjojen hylkäämistä, yleiskokouksella ei ole perusteluja valtakirjojen hylkäämiselle. Komitea kuitenkin ehdottaa päätöslauselmassa 1370 (2004), että yleiskokouksen sääntöjä tältä osin tulisi muuttaa. Yleiskokous pyrkiikin jatkossa muutta-

maan sääntöjään siten, että myös kansallisten delegaatioiden yksittäisten jäsenten valtakirjojen ratifioiminen voitaisiin kiistää ja näin koko delegaation rankaiseminen voitaisiin välttää.

Lokakuun istunnossa hyväksyttiin monitorointikomitean ensimmäinen *maaraportti* demokraattisten instituutioiden toiminnasta Serbia ja Montenegrossa (dok. 10281). *Kimmo Sasi* osallistui yleiskeskusteluun. Raportissa todetaan edistysaskeleet, mutta myös jäljellä olevat ongelmat: valtiounioni ja sen instituutiot ovat ”lähes voimaton kuori” ja kansalaisia vaivaa vaaliväsymys. Maltilliset eurooppamieliset puoluejohtajat eivät ole onnistuneet luomaan vastavoimaa ääriliikkeille ja väestöryhmien välinen väkivalta on lisääntynyt (Kosovossa ja Voivodinassa). Usko oikeuslaitokseen ei ole vahvistunut. Yleiskokous korostaa erityisesti Serbia ja Montenegron hallituksen vähäistä kiinnostusta yhteistyöhön kansainvälisen rikostuomioistuimen kanssa. Tilanne Kosovossa vaikuttaa kielteisesti Serbian turvallisuustilanteeseen ja sisäisten pakolaisten paluu on ongelmallinen. Väkivaltaisuuksien jatkuminen on vaikuttanut väestön rakenteeseen Kosovossa ja Voivodinassa.

Päätöslauselma 1397 (2004) sisältää useita toimenpide-ehdotuksia. Yleiskokous kehottaa jatkamaan lainsäädäntöuudistuksia ja luettelee kiireellisimmät lakiuudistukset (poliisilaki, laki oikeusasiamiesinstituutiosta, ja kansalaisjärjestöistä). Yleiskokous korostaa oikeuslaitoksen ja median riippumattomuuden merkitystä.

Yleiskokous päätti jatkaa demokratian tilan monitorointia.

Tilanne Kosovossa on jatkunut huolestuttavana. Maaliskuussa 2004 ilmeni uudelleen väkivaltaisuuksia Kosovossa. Yleiskokouksen raportti *Kosovon tilanteesta* (dok. 10157) hyväksyttiin huhtikuussa (*päätöslauselma 1375 (2004)*).

viii. Turkki

Turkki on ollut EN:n jäsen vuodesta 1949 ja monitoroinnin kohteena vuodesta 1997. Yleiskokous on hyväksynyt Turkkiä koskevia raportteja viimeksi vuosina 2001 ja 2002. Raporteissa on käsitelty demokratian tilaa yleensä sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätösten toimeenpanoa Turkissa. Turkissa järjestettiin parlamenttivaalit vuonna 2002 ja uusi hallitus otti

ohjelmaansa laajat lainsäädäntömuutokset. Kuolemanrangaistus poistettiin kokonaan tammi-kuussa 2003 sekä toimeenpantiin tiukan kielteisen suhtautuminen kidutukseen. Myös sananvapautta, kokoontumisvapautta ja uskonnon harjoittamista koskevia uudistuksia toteutettiin. Kurdivähemmistölle myönnettiin kulttuuriin liittyviä oikeuksia. Poliittista valtaa käyttänyt kansallinen turvallisuusneuvosto muutettiin neuvoa-antavaksi elimeksi.

Yleiskokous toteaa (dok. 10111), että Turkissa on viimeisten kahden vuoden aikana tehty enemmän uudistuksia kuin menneenä vuosikymmenenä yhteensä, ja päättää *päätöslauselmassa 1380 (2004)* lopettaa varsinaisen monitoroinnin. Demokratian tila Turkissa ei kuitenkaan kaikilta osin ole sopusoinnussa EN:n standardien kanssa, joten yleiskokous laati 12-kohtaisen luettelon korjattavista puutteista. Turkin tulisi mm. jatkaa perustuslain uudistamista Venetsiakomission suositusten mukaisesti sekä uudistaa vaalilakia, tunnustaa asekieltäytyjien oikeuden suorittaa vaihtoehtoisia asevelvollisuutta, perustaa oikeusasiamiehen instituutio, uudistaa alue- ja paikallishallintojärjestelmäänsä sekä tehostaa poliisi-, syyttäjä- ja tuomioistuimien lisäkoulutusta ihmisoikeuskysymysten osalta. Tarvitaan myös parannusta naisten ja miesten väliseen tasa-arvoon. Monitorointikomitea suosittelee varsinaisen monitoroinnin lopettamista, mutta tilannetta seurataan jatkossa post-monitoroinnin puitteissa.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätökset ovat sitovia ja niiden noudattamista seuraa ministerikomitea. Päätökset voivat esim. sisältää määräyksen hallitukselle maksaa rahallista korvausta tai kehotuksen tarkistaa lainsäädäntöä tms. Yleiskokouksen oikeudellinen komitea on vuodesta 2000 tehostanut omaa valvontaansa, ja laatinut omia raportteja siitä miten jäsenmaiden hallitukset noudattavat tuomioistuimen päätöksiä. Yleiskokous hyväksyi vuonna 2002 Turkkiä koskevan raportin ja päätöslauselman. Vuoden 2004 raportissa (dok. 10192) yleiskokous toteaa, että monien tapausten kohdalla on tapahtunut parannusta, mutta on edelleen tuomioistuimen päätöksiä, joita ei ole pantu toimeen Turkissa. *Päätöslauselmassa 1381 (2004)* yleiskokous luettelee edistysaskeleet ja kehottaa korjaamaan epäkohdat yksittäisten tapausten kohdalla.

ix. Ukraina

Ukraina on EN:n jäsen ja monitoroinnin kohde-
maa vuodesta 1996. Yleiskokous on seurannut
huolestuneena demokratian tilaa Ukrainassa.
Vuoden 2003 maaraaportti oli äärimmäisen kriit-
tinen ja presidentti Kutschman pyrkimykset
muuttaa Ukrainan perustuslakia tiukensi edel-
leen yleiskokouksen kantaa Ukrainan demokra-
tiakehityksestä.

Tammikuun istunnossa ehdotus lisääihteeksi
Ukrainan perustuslaillisesta kriisistä muuttui kes-
kusteluksi Ukrainan poliittisesta kriisistä.

Monitorointikomitean raportti Ukrainan poliittisesta kriisistä (dok. 10058) kertoo Ukrainan poliittisen tilanteen ajautuneen umpikujaan maan perustuslaillisen tuomioistuimen tehtyä kiistanalaisen päätöksen, jonka mukaan presidentti Kutschman saa asettua ehdolle kolman-
nelle kaudelleen vuoden 2004 presidentinvaaleissa. Yleiskokouksen mielestä ei ole hyväksyttävää tehdä perustuslakimuutoksia juuri ennen presidentinvaaleja. Yleiskokous tuokin esille vuoden 2000 suosituksen 1451, jonka mukaan: "...mikäli perustuslakia muutetaan ei-perustuslaillisiin menettelytavoim, yleiskokous suosittaa Ukrainan EN-jäsenyyden lakkauttamista.". Myös Ukrainan viranomaisten, maan presidentin ja ulkoministerin suhtautuminen EN:n monitorointiprosessiin maan sisäisiin asioihin puuttumisena, on yleiskokouksen mielestä pahoiteltavaa. Yleiskokous suositteleekin Ukrainan parlamenttia aloittamaan uuden, avoimen keskustelun perustuslaillisista muutoksista, missä huomioidaan myös Venetsian komitean suositukset. Monien ukrainalaisten tavoin yleiskokous ilmaisee huolestuneisuutensa lokakuun presidentinvaalien vapaasta ja rehellisestä toteutumisesta.

Päätöslauselmassa 1364 (2004) yleiskokous kehottaa EN:n pääsihteeriä nimittämään erityis-
tarkkailijan seuraamaan maan poliittisen tilanteen kehittymistä, sekä ylläpitämään EN:n ja Ukrainan viranomaisten yhteyttä.

Valta vaihtui Ukrainassa joulukuussa 2004 kolmen vaalikierroksen jälkeen poikkeuksellisissa oloissa. Kyseessä oli itsenäisen Ukrainan neljännet presidentinvaalit, joita tarkkailivat EN:n, ETYJ:n ja Pohjois-Atlantin liiton parlamentaaristen yleiskokousten sekä Euroopan parlamentin lähettämät tarkkailijat.

Presidentinvaalien ensimmäinen kierros toimitettiin kiihkeissä tunnelmissa 31.10.2004. Mukana ensimmäisellä kierroksella oli kahdeksan ehdokasta. Vaalien toisella kierroksella olivat vastakkain Venäjän presidentin Putinin avointa tukea saanut ehdokas Janukovitch ja opposition tukema Viktor Jushtshenko. Toisen vaalikierroksen jälkeen (21.11.2004) viranomaiset julistivat voittajaksi Janukovitchin 49.46 %:lla äänistä (Jushtshenko 46.61 %). Vaalien keskustuimikunta kieltäytyi käsittelemästä suurta määrää valituk-
sista ja neljä lautakunnan jäsentä kieltäytyi allekirjoittamasta tuloksen.

Vaalitulokseen tyytymättömät väkijoukot järjestivät joukkomielenosoituksia ja yleislakon. Oranssi vallankumous oli alkanut. Kansainväliset vaalitarckkailijat olivat tyrmänneet molemmat vaalikierrokset epäonnistuneina. Toisella kierroksella ei selvästikään noudatettu demokraattisille vaaleille asetettuja kansainvälisiä vaatimuksia. EU asetti hyvin kyseenalaiseksi sen, ilmensivätkö viralliset vaalitulokset täysin ukrainalaisten tahtoa. ETYJ:n ja EU:n puheenjohtajat keskustelivat asiasta ja kehottivat Ukrainan viranomaisia tarkistamaan vaalien kulun ja tulokset.

Joulukuun alussa Ukrainan parlamentti tyrmäsi vaalilautakunnan vaalituloksen ja esitti epäluottamuslauseen lautakunnan toiminnasta. Parlamentti kehotti presidenttiä erottamaan hallituksen. Joulukuun 3. päivänä Ukrainan perustuslakituomioistuin hylkäsi vaalituloksen ja määräsi uusintakierroksen järjestettäväksi 26.12.2004. Ennen uusintakierrosta parlamentti teki muutoksia sekä vaalilakiin että perustuslakiin, jolla mm. presidentin valtaoikeuksia karsittiin (presidentti Kutschma oli lakimuutoksella lisännyt valtaoikeuksia edellisenä vuonna). Kolmannella kierroksella Ukrainan uudeksi presidentiksi valittiin odotetusti Viktor Jushtshenko.

Ukrainan presidentinvaaleihin liittyi useita erityispiirteitä ja dramatiikkaa. Kutschman luovuttua jatkomandaatista selvisi, että vaalien kaksi vahvinta ehdokasta olisivat Janukovitch ja Jushtshenko. Syyskuussa lehdissä kerrottiin yrityksestä myrkyttää Jushtshenko. Selkeät arvet Jushtshenkon kasvoissa ja myöhemmin myös lääkärinlausunnot vahvistivat huhun todeksi. Kansainvälisen vaalitarckkailijavaltuuskunnan arvio räikeästä väärinkäytöstä ja vaalivilpistä sekä ukrainalaisten voimakas ja hyvin järjestetty vasta-

rintaliike useamman viikon ajan muistuttivat tilannetta naapurimaassa Georgiassa vuotta aikaisemmin. Venäjän avoin tuki Janukovitchille teki vallanvaihdosta entistä mielenkiintoisemman alueen poliittisen tasapainon kannalta.

Ukrainassa tapahtunut rauhanomainen valinnanvaihto presidentinvaalien yhteydessä kansainvälisten vaalitarkkailijoiden silmien alla on korostanut vaalitarkkailun merkitystä. Miten muutokset Ukrainan tilanteessa muuttavat itäisen Euroopan poliittista kenttää jää nähtäväksi.

x. Venäjä

Demokratiakehitys Venäjällä on ollut monitorointikomitean esityslistalla siitä alkaen kun Venäjä liittyi Euroopan neuvostoon vuonna 1996. Tarkastelun kohteena on ollut demokraattisten instituutioiden toimivuus yleensä sekä erityisesti tilanne Tshetsheniassa.

Venäjällä toimitettiin parlamenttivaalit joulukuussa 2003 ja presidentinvaalit maaliskuussa 2004. Yleiskokous lähetti valtuuskunnan tarkkailemaan molempien vaalien toimitusta (dok. 10032 ja 10150) ja on keskustellut vaalitarkkailijoiden raporteista. Vaalitarkkailuraporteista ei kuitenkaan äänestettä.

Lokakuussa yleiskokouksen esityslistalla oli useita raportteja, jotka liittyivät poliittiseen, ihmisoikeus- ja humanitaariseen tilanteeseen Tshetsheniassa.

Ensimmäisessä raportissa (dok 10276) oli tarkasteltu poliittista tilannetta sekä toimenpiteitä, joiden avulla demokraattista vakautta voitaisiin edistää Tshetsheniassa. Yleiskokouksen havainnot ja arviot on kiteytetty päätöslausemaan 1402 (2004). Yleiskokous tuomitsee väkivallan käytön Tshetsheniassa sekä väkivallan leviämisen naapurialueille laajemmin. Aseiden, ml. pienaseiden lisääntyminen alueella on uhka rauhalle, ja viranomaisten olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin, jotta aseet saataisiin kerättyä pois.

Hyvän hallinnon periaatteita olisi edistettävä kaikilla hallinnon tasoilla, ml. avoimuuden lisääminen ja toimeenpanevan vallan valvonta. Vuonna 2003 hyväksytty Tshetshenian perustuslaki on myönteinen askel oikeaan suuntaan. Vaikka yleiskokous suuntautui varauksellisesti Tshetshenian presidentinvaalien toimitukseen, EN on valmis tukemaan uutta hallitusta sen

toimiessa ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteiden edistämiseksi Tshetsheniassa, ja toivoo, että vuoden 2005 parlamenttivaalit tuovat uutta legitimitettä Tshetshenian hallitukselle. Yleiskokous on kuitenkin syvästi huolestunut korruption leviämisestä alueella. Poliittisen johdon olisi ensi tilassa huolehdittava oikeusvaltioperiaatteiden noudattamisesta Tshetsheniassa. Yleiskokous antaa tunnustuksen kansalaisjärjestöjen ja ihmisoikeusaktivistien toiminnalle ja korostaa median ja sananvapauden merkitystä.

Päätöslauselmassa yleiskokous mm. kehottaa Venäjän hallitusta kunnioittamaan ihmisoikeuksia terrorismin vastaisessa toiminnassa, ja kehottaa myös EN:n ihmisoikeusvaltuutettua seuraamaan tilannetta ja toimimaan yhteistyössä Tshetsheniassa toimivien kansalaisjärjestöjen ja ihmisoikeusjärjestöjen kanssa.

Lopuksi yleiskokous kehottaa poliittista komiteaa järjestämään pyöreän pöydän keskustelun, johon osallistuisi Venäjän hallituksen ja Tshetshenian tasavallan edustajia, ottaen kuitenkin huomioon, että keskusteluun eivät voi osallistua ne tahot, jotka eivät tunnusta Venäjän alueen koskemattomuutta tai ne jotka käyttävät terrorismia välineenä pyrkimyksissään.

Suosituksessa 1678 (2004) yleiskokous kehottaa mm. ministerikomiteaa analysoimaan Tshetshenian suuntautuvien avustusohjelmien tehokkuutta ja toimivuutta, ja luettelee seitsemän kiireellisemmän avustusohjelman teemat. Yleiskokous kehottaa myös jäsenmaita antamaan avustuksia ohjelmien toteuttamiseksi, erityisesti ohjelmiin, jotka tähtäävät aseiden ja maamiinojen hävittämiseen alueella.

Yleiskokous hyväksyi lisäksi erillisen raportin (*päätöslauselma 1403 ja suositus 1679 (2004)*) ihmisoikeustilanteesta Tshetsheniassa (dok. 10283). Yleiskokous viittaa edellisen vuoden raporttiin ja päätöksiin sekä toteaa, että mitään merkittävää edistystä ei ole saatu aikaan. Yleiskokous korostaa, että Tshetsheniassa ei voida saada aikaan kestävä rauhaa ja toimivaa demokraattista yhteiskuntaa, ellei ihmisoikeusrikoksiin syyllistyneitä saada oikeuden eteen, ja ennen kuin syntyy luottamus kansan ja hallituksen välillä. Yleiskokous kehottaa Venäjän duunaa perustamaan parlamentaarisen komitean tutkimaan syytöksiä väärinkäytöksistä hallinnossa. Yleiskokous toteaa

tyydytyksellä aikeen perustaa alueellisia oikeusasiamiesten virkoja yhteistyössä EN:n ihmisoikeusvaltuutetun ja Venäjän oikeusasiamiehen kanssa.

Suosituksessa 1679 (2004) yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa pitämään ihmisoikeustilanteen Tshetsjeniassa jatkuvasti esityslistalla sekä huomioimaan näissä keskusteluissa EN:n eri toimielinten, kuten yleiskokouksen, Venetsia-komission, kidutuksen vastaisen toimikunnan ja ECRI:n raportit ja suositukset ja niiden vastaanoton Venäjällä. Ministerikomitean tulisi erikseen kehottaa Venäjän hallitusta ryhtymään lisätoimenpiteisiin, jotta rikoksista syytetyt saataisiin oikeuden eteen. Lisäksi tulisi asettaa selkeät määraajat päätöslauselmassa 1403 (2004) esitettyjen suositusten täytäntöön panolle.

Päätöslauselmassa 1404 (2004) pakkosijoitettujen tshetshenialaisten humanitaarisesta tilanteesta (dok. 10282) yleiskokous ilmaisee tukensa yleiskokouksen väestökomitean ehdotukselle kutsua koolle konferenssi, jossa käsiteltäisiin humanitaarista tilannetta ja jälleenrakentamista Tshetsjeniassa.

3.4 Kypros

Yleiskokous hyväksyi kaksi raporttia *Kyproksen* tilanteesta, toinen tammikuussa ja toinen huhtikuussa, eli ennen Kyproksen liittymistä Euroopan unioniin toukokuussa 2004. Tammikuun raportissa (dok. 10028) tarkastellaan poliittista kehitystä saaren kahdessa osassa ja erityisesti suhtautumista YK:n pääsihteerin Kofi Annanin suunnitelmaan. *Päätöslauselma 1362 (2004)* sisältää vetoituksen Kyproksen tasavallan ja Kyproksen turkkilaisten johdolle sekä Turkille, Kreikalle ja Euroopan unionille, jotta neuvotteluja jatkettaisiin. Yleiskokous suosittelee EN:n ministerikomiteaa ottamaan aktiivisemmän roolin kiistan ratkaisemiseksi (*suositus 1642 (2004)*).

Huhtikuussa 2004 Kyproksella järjestettiin kansanäänestys yhdistetyn Kyproksen liittymisestä Euroopan unioniin. Enemmistö Kyproksen kreikkalaisista torjui ajatuksen yhdistetyn Kyproksen EU-jäsenyydestä. Kyproksen turkkilaiset sen sijaan äänestivät puolesta. Yleiskokous keskusteli tilanteesta ylimääräisenä kiireellisenä aiheena huhtikuun istunnossa muutama päivä en-

nen kuin Kypros liittyi EU:hun. *Päätöslauselmassa 1376 (2004)*, (dok. 10161) yleiskokous ilmaisee pettymyksensä kansanäänestyksen tulokseen, ja sen johdosta, että tulos evää Kyproksen turkkilaisväestöltä mahdollisuuden osallistua yleiseurooppalaiseen keskusteluun. *Päätöslauselmassa* yleiskokous päättää ottaa mukaan Kyproksen turkkilaisväestön edustajia tiiviimmin yleiskokouksen työskentelyyn osana Kyproksen valtuuskuntaa. Puheenjohtajisto teki kertomusvuonna päätöksen Kyproksen turkkilaisväestön edustajien osallistumisesta Kyproksen valtuuskunnan puitteissa erilliskutsusta.

3.5 Demokratian haasteet Euroopassa

Suurin maailmanlaajuinen demokratian haaste lienee tällä hetkellä kansainvälinen terrorismi. Yleiskokous on vuoden 2001 syyskuun tapahtumien jälkeen keskustellut laajasti ja usein terrorismiin liittyvistä ongelmista.

Uusimmassa raportissaan (dok. 10056) yleiskokous otti esille *terrorismin uhan demokratialle*. Raportissa yleiskokous korostaa, että terrorismin vastaisessa toiminnassa on aina kunnioitettava ihmisoikeuksia. EN on laatinut useita kansainvälisiä sopimuksia, jotka liittyvät terrorismin toiminnan ja muun kansainvälisen rikollisuuden torjuntaan. *Suosituksessa 1644 (2004)* yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa kuitenkin laatimaan uuden kattavan terrorismia koskevan sopimuksen, joka perustuisi EN:n, YK:n ja EU:n normistoon. Suositus sisältää myös muita toimenpideehdotuksia.

On olemassa useita terrorismin muotoja. Eräs pelottavimmista on *bioterrorismi*, joka on uhka paitsi ihmisen terveydelle myös koko ympäristölle. Aihetta käsiteltiin yleiskokouksen raportissa (dok. 10067), jonka pohjalta hyväksyttiin *päätöslauselma 1367 (2004)*. Siinä yleiskokous kehottaa jäsenmaita selvittämään bioterrorismin mahdollisia kohteita omalla alueellaan, laatimaan pelastussuunnitelmia sekä tehostamaan kansalaisten tiedottamista aiheesta ym..

Terrorismin torjunta ei onnistu, ellei selvitetä terrorismin syitä. Yleiskokouksen raportissa (dok. 10341) on tarkasteltu miten voidaan torjua *terrorismin kulttuurin avulla* (*suositus 1687 (2004)*).

Laajempi raportti terrorismin haasteesta on esitetty yleiskokouksen raportissa (dok. 10312), jossa yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa keskustelemaan EN:n panoksesta terrorismin vastaisessa työssä EN:n kolmannen huippukokouksen yhteydessä toukokuussa 2005 (*suositus 1677 (2004), päätöslauselma 1400 (2004)*).

Itsenäinen riippumaton media ja sananvapaus ovat olennainen osa demokraattista yhteiskuntaa. *Public service*-yleisradiotoiminnalle on tunnusomaista, että se toimii itsenäisesti, taloudellisesti ja poliittisesti toimivallalta riippumattomana, ja tarjoaa monipuolisia ja laadukkaita tuotteita kaikille yhteiskuntaryhmille. Euroopan yleisradiotoiminnasta vastaavat ministerit sopivat vuonna 1994 yleisradiotoiminnan kehittämiseksi. EN:n ministerikomitea hyväksyi vuonna 1996 asiaa koskevan suosituksen (R(96) 10). Seuraava ministerikonferenssi pidettiin vuonna 2004 Kiovassa, jota silmällä pitäen yleiskokous hyväksyi yleisradio ja -televisiontoiminnan tilannetta jäsenmaissa koskevan raportin (dok. 10029) ja *suosituksen 1641 (2004)*. *Kaarina Dromberg* ja *Kalevi Olin* esittivät puheenvuoron aiheesta yleisistunnossa.

Tilanne vaihtelee erittäin paljon eri EN:n jäsenmaissa. Monissa maissa on meneillään yleisradion digitalisoiminen ja on pelättävissä, että sen yhteydessä *public service* toiminnan perusediat jäävät taka-alalle. Yleiskokouksen raportissa ja suosituksessa todetaan ongelmakohtat eri maiden kohdalla. *Suosituksessa 1641 (2004)* yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa laatimaan uusi mediastrategiaohjelma, jossa olisi määriteltä *public service* toiminnan standardit. EN:n tulisi myös avustaa eräitä jäsenmaita uudistamaan medialainsäädäntöään.

Yleiskokous on vuonna 2004 hyväksynyt kaksi raporttia, joissa käsitellään sananvapautta sekä median ja oikeuslaitoksen riippumattomuutta koskevia ongelmia *Italiassa*. Italia on EN:n perustajajäsen. Nykyisen pääministeri Silvio Berlusconiin hallituksen aikana erityisesti sähköisen median omistuksen keskittymisestä pääministerin omistuksessa oleville yrityksille on muodostunut vakava demokratiaongelma. Kesäkuussa 2004 yleiskokous hyväksyi Italian sähköisen median monopoliasemaa koskevan raportin (dok. 10195) ja *suosituksen 1387 (2004)*. Myös EU, Euroopan parlamentti ja ETYJ ovat kiinnittäneet huomiota

ongelmaan. Suositus sisältää konkreettisia Italian hallitukselle ja parlamentille osoitettuja ehdotuksia muutoksista lainsäädäntöön asian korjaamiseksi.

Demokraattisen oikeuslaitoksen perustana ovat riippumattomat tuomarit sekä toimeenpanevan ja tuomiovallan itsenäinen asema. Marraskuussa 2002 Italian parlamentti hyväksyi muutoksen rikosprosessilakiin (nk. Cirami-laki), joka mm. mahdollistaa oikeustapauksen käsittelyn siirron toiseen tuomioistuimeen tietyin perustein. Yleiskokous on raportissaan (dok. 10124) ja *päätöslauselmassa 1388 (2004)* todennut, että lakimuutos on vastoin EN:n periaatteita; se mahdollistaa käytännössä oikeustapauksen siirtämisen ”sopivammalle” tuomioistuimelle ja pidentää oikeustapausten käsittelyaikoja, josta Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on lukuisia kertoja moittinut Italiaa. Yleiskokous kehottaa Italian hallitusta ja parlamenttia muuttamaan lakia sopuinnossa EN:n oikeusvaltioperiaatteiden mukaisiksi.

3.6 Ihmisoikeudet ja tasa-arvo

Ihmisoikeuksien kunnioittamista valvotaan ja seurataan Euroopan neuvostossa useiden toimijoiden taholta. Uusin toimija on *Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu*, jonka virka perustettiin Suomen aloitteesta vuonna 1999. Yleiskokous keskusteli ihmisoikeusvaltuutetun kolmannelta vuosikertomuksesta (dok. 10024) vuoden 2002 toiminnasta ja hyväksyi *suosituksen 1640 (2004)*. Yleiskokous toistaa ehdotuksensa mm. ihmisoikeusvaltuutetun toimenkuvan tarkistamisesta mm. siten, että hän voisi tuoda oikeustapauksia Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen eteen, ja tapauskohtaisesti osallistua tapausten käsittelyyn. Yleiskokous puoltaa myös valtuutetun resurssien lisäämistä, mitä laajempi toimenkuva edellyttäisi.

EN:n ensimmäisen ihmisoikeusvaltuutetun Gil Roblesin (Espanja) kuusivuotinen mandaatti päättyi vuoden 2005 lopulla ja ei ole uusittavissa. Yleiskokous valitsee uuden viranhaltijan syksyllä 2005.

Kertomusvuonna yleiskokous on hyväksynyt useita tasa-arvoon liittyviä raportteja. Yleisko-

kous on myös kiinnittänyt huomiota tasa-arvon toteutumiseen omassa toiminnassaan. Täten vuoden ensimmäisessä istunnossa Irlannin ja Maltan valtuuskuntien valtakirjat jäivät hyväksymättä, sillä perusteella, että valtuuskunnissa ei ollut sekä miehiä että naisia. Tilanne korjaantui huhtikuussa.

Huhtikuun istunnossa yleiskokous päätti oikeudellisen komitean ehdotuksesta lykätä Maltan ja Slovakian maan tuomarivalintojen sillä perusteella, että hakijoiden joukossa ei ollut sekä naisia että miehiä. Slovakian tuomarivalinta suoritettiin lokakuussa 2004.

EN käsitteli jo 1960-luvun loppupuolella au pair-asetmassa olevia henkilöitä ja laati sopimuksen (ETS 68). Sopimus sisältää määräyksiä isäntäperheen ja au pair-asetmassa olevan nuoren henkilön välisestä suhteesta, määräyksiä mm. kirjallisesta sopimuksesta, säännöt kummankin osapuolen velvollisuuksista työaikojen osalta, vapaaajasta ja taskurahasta. Sopimus astui voimaan vuonna 1971, mutta ainoastaan pieni määrä jäsenmaita on ratifioinut (Suomi allekirjoittanut vuonna 1997, muttei ratifioinut). Väestön liikkumisen lisääntyessä on havaittu, että erityisesti nuoria naisia muuttaessa toiseen maahan koti-työhön au pair-työntekijöiksi, kotiapulaisiksi tai morsiamiksi voi joutua orjuuteen verrattavaan tilanteeseen. Vuoden 2004 raportti käsitteli uutta erityisesti naisiin kohdistuvaa ongelmaa, kotiorjuutta (dok. 10144).

Uusimmassa raportissa ja *suosituksessa 1663 (2004)* yleiskokous ehdottaa, että ministerikomitea laatisi erityiset suuntaviivat (*guidelines*), jossa määritellään au pair-työntekijöiden oikeudet sekä lisäksi au pair-työntekijöitä, kotiapulaisia että morsiamia välittäviä toimistoja ja agentteja varten omat säännöt ja akkreditointimääräykset, joilla sitoudutaan vähimmäisstandardeihin ja säädettäisiin välittäjien velvollisuuksista. Yleiskokous toistaa vuonna 2001 esitetyn kehotuksen ministerikomitealle laatia kotitaloustyöntekijöiden oikeusasiakirja (*domestic workers' charter of rights*) ministerikomitean suosituksen tai sopimuksen muodossa. Ilmiöön liittyy usein myös rikollista ihmiskauppaa ja yleiskokous kiirehtiikin ministerikomiteaa saada valmiiksi uusi ihmiskauppaa kieltävä yleissopimus, jonka toivotaan tuovan parannusta tilanteeseen.

Konflikti-, sota- ja konfliktien jälkeisissä tilan-

teissa kaikki väestöryhmät joutuvat vaikeaan tilanteeseen, mutta miehet ja naiset voivat kokea tilanteen eri tavalla. Siviiliuhreista ja pakolaisista selvä enemmistö on naisia ja lapsia. Naisten osallistuminen konfliktien ennalta ehkäisytyöhön, neuvotteluihin ja konfliktien selvittelyyn on kuitenkin yleensä pientä, mikä lisää turvattomuuden tunnetta. Aihetta on käsitelty yleiskokouksen raportissa (dok. 10117 rev.), ja yleiskokouksen kanta on kiteytetty *päätöslauselmaan 1385 (2004)* ja *suositukseen 1665 (2004)*.

Yleiskokous ehdotti vuonna 2002, että ministerikomitea järjestäisi kampanjan *naisiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi*. Ministerikomitea ei innostunut ajatuksesta, mutta yleiskokous toistaa ehdotuksensa *suosituksessa 1681 (2004)* (dok. 10273). Naisiin kohdistuva väkivalta lisääntyy, mutta toisaalta on todettu, että asiasta tiedottamisella ja yleisellä yhteiskunnallisella keskustelulla uhrien oikeuksista ja ongelman laajuudesta on ennalta ehkäisevä vaikutus. Yleiskokous kehottaa ministerineuvostoa nostamaan ongelma esille kolmannessa huippukokouksessa, sekä osallistumaan vuonna 2006 järjestettävään yleiseurooppalaiseen kampanjaan naisiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi. Tehtävää varten olisi perustettava ad hoc työryhmä. Yleiskokous aikoo osallistua kampanjaan ja evästää ministerikomiteaa toimenpide-ehdotuksilla.

Naiset joutuivat Euroopassakin taistelemaan pitkään yhtäläisen äänioikeuden saavuttamiseksi. *Naisten osallistumiseen vaaleihin* Euroopassa liittyy tänä päivänä kaksi pääongelmaa: toisaalta eräissä maissa laajasti levinnyt nk. perhe-äänestäminen vaarantaa naisen oikeutta vapaasti päättää ketä hän äänestää. Toisaalta lähes kaikissa Euroopan maissa naisehdokkaiden määrä on edelleen alhainen. Demokraattiset ja vapaat vaalit kuitenkin edellyttävät, että naisilla on täysi vapaus äänestää haluamaansa ehdokasta sekä asettua ehdokkaaksi. Ongelmaa on käsitelty yleiskokouksen raportissa (dok. 10202), ja ongelman korjaamiseksi yleiskokous kehottaa *suosituksessa 1676 (2004)*, että ministerikomitea laatisi tasa-arvon edistämistä vaaleissa koskevan peruskirjan (*Charter for Electoral Equality*). Lisäksi kansainvälisten vaalitarkkailijoiden tulisi kiinnittää huomiota tasa-arvon toteutumiseen. Jäsenmaiden olisi kansallisesti kiinnitettävä huomiota ongelmaan yleisillä tiedotuskampanjoilla.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 14 artikla kieltää syrjinnän mm. sukupuoleen nähden. Yleiskokous on raportissaan (dok. 10070) käsitellyt *tasa-arvon toteutumista kansalaisuutta* myönnettäessä. Yleiskokouksen mielestä asiaa ei ole tutkittu tarpeeksi, minkä johdosta yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa *suosituksessa 1654 (2004)* laatimaan perusteellisen tutkimuksen aiheesta, ja jäsenmaiden hallituksia tarkistamaan, että tasa-arvo toteutuu myös kansalaisuutta koskevassa lainsäädännössä.

EN on laatinut erilaisia säännöstöjä, jotka liittyvät vankien oikeusturvaan. Vuonna 1987 hyväksyttiin Euroopan vankilasäännöt (*European Prison Rules*). Yleissopimuksen kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi (ETS 126) toimikunnan tehtäviin kuuluu tehdä suosituksia mm. vankiloista ja vankien kohtelusta. Tammikuussa 2003 astui voimaan YK:n kidutuksen vastaisen yleissopimuksen valinnainen pöytäkirja (Suomi allekirjoittanut).

Yleiskokouksen edellinen raportti vankiloista jäsenmaissa on vuodelta 1995, jonka jälkeen tilanne monessa maassa on parantunut. Vuoden 2004 raportti (dok. 10097) tarkastelee uudelleen tilannetta ja *suositus 1656 (2004)* sisältää toimenpide-ehdotuksia. Monissa jäsenmaissa vankien ja pidätettyjen lukumäärät ovat olleet nousussa ja sen seurauksena vankiloiden ja esitutkintavankilojen tilat ovat käyneet riittämättömiksi. *Suosituksessa 1656 (2004)* yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa laatimaan yhteistyössä EU:n kanssa eurooppalaisen vankilaperuskirjan (*European Prison Charter*), joka sisältäisi jäsenmaita sitovia säännöksiä mm. vankien oikeuksista oikeus- ja lääkäriapuun esitutkintavaiheessa, vankiloista yleensä sekä kuntoutus- ja koulutusmahdollisuuksista ym. Yleiskokous ehdottaa, että ministerikomitea lähettäisi peruskirjaluonnoksen yleiskokoukseen lausuntoa varten ennen lopullista hyväksymistä.

Yleiskokouksen sosiaalikomitea sai valmiiksi vuonna 2003 raportin armokuolemasta (eutanasiasta). Raportti herätti vilkasta keskustelua komiteassa ja sen ulkopuolella ja se poistettiin kahdesti yleisistunnon esityslistalta koska sitä vastustettiin voimakkaasti. Lopulta raportista keskusteltiin huhtikuussa (dok. 9898), mutta komitean puheenjohtajan ehdotuksesta ja puheen-

johtajiston suostumuksella yleiskokous ei käsitellyt raportin ehdotusta, vaan päätettiin keskustelun jälkeen lähettää raportti jatkokäsittelyä varten takaisin komiteaan. Asiasta ei siis hyväksytty päätöslauselmaa.

3.7 Yleiseurooppalaisen oikeusnormiston kehittäminen

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen työmäärä on lisääntynyt koko 1990-luvun ajan sitä mukaan kuin jäsenmaiden määrä on noussut. Tuomioistuimen työtapoja on kehitelty ja henkilöstöresursseja lisätty, mutta nämä toimenpiteet eivät ole olleet riittäviä. EN:n ministerineuvosto sai vuoden alussa valmiiksi luonnoksen *Euroopan ihmisoikeussopimuksen 14. lisäpöytäkirjaksi* koskien valvontajärjestelmän uudistamista (dok. 10147).

Luonnoksessa ehdotetaan mm. tuomareiden toimikauden rajoittamista yhteen yhdeksän vuoden kauteen, tuomareiden lukumäärän lisäämistä, yksilön valitusoikeuden rajoittamista sekä EN:n ihmisoikeusvaltuutetulle oikeus laatia kirjallisia lausumia ja läsnäoloon kuulemistilaisuuksissa. Suomi on osallistunut aktiivisesti uudistustyöryhmään ja muutosehdotuksiin ja korostanut siinä yksilön valitusoikeuden säilyttämistä.

Lausunnoissaan 251 (2004) 14. lisäpöytäkirjasta yleiskokous ei anna tukeansa kaikille muutosehdotuksille. Yleiskokous ei hyväksy valitusoikeuden rajoittamista ja suhtautuu varauksellisesti tuomarimäärän lisäämiseen sen perusteella, että se voisi asettaa eri maat eriarvoiseen asemaan. Lisäpöytäkirja hyväksyttiin toukokuussa 2004. Maaliskuuhun 2005 mennessä 32 on allekirjoittanut ja 7 ratifioinut sopimuksen. Suomi on allekirjoittanut marraskuussa 2004, muttei vielä ratifioinut.

Yleiskokouksella on merkittävä rooli tuomioistuimen toiminnassa siinä, että yleiskokous valitsee tuomarit jäsenmaiden hallitusten asettamien ehdokkaiden joukosta. Hakijoiden pätevyyttä arvioidaan yleiskokouksen oikeudellisen komitean alakomitean järjestämissä haastatteluisissa. Yleiskokous on korostanut, että kaikkien hakijoiden on oltava tasavertaisia ja päteviä, ja niiden joukossa on oltava sekä nais- että mieshakijoita. Huhtikuussa 2004 yleiskokous päätti ly-

kätä Portugalin tuomarivalintaa sen perusteella, etteivät hakijat olleet täysivertaisia.

Päätöslauselmassa 1366 (2004) yleiskokousta kehoitetaan perehtymään tarkemmin ehdokasasetteluun liittyviin ongelmiin (dok. 9963). *Suosituksessa 1649 (2004)* kehoitetaan mm. jäsenmaiden hallituksia lisäämään avoimuutta tuomariehdokkaiden valintaprosessissa, ja luetellaan kuusi lisäkriteriä huomioitavaksi.

Vuonna 1997 hyväksytty *yleissopimus ihmisoikeuksista ja biolääketieteestä* (ETS No 164) oli ensimmäinen oikeudellisesti sitova kansainvälinen sopimusteksti, jonka tarkoitus on suojella ihmisen arvoa, oikeuksia ja vapauksia erilaisten biologisten ja lääketieteellisten keksintöjen väärinkäyttöä vastaan suunnattujen periaatteiden ja kieltojen avulla. Yleissopimusta on täydennetty vuonna 1998 hyväksytyllä ihmisten kloonausta kieltävällä lisäpöytäkirjalla (ETS No 168) sekä vuonna 2001 ihmiselinten ja kudosten siirtoja koskevalla lisäpöytäkirjalla (ETS No 186). Yleissopimuksen kolmas lisäpöytäkirja käsittelee biolääketieteellistä tutkimusta. *Lausunnossaan 252 (2004)* sopimustekstistä yleiskokous puoltaa sopimuksen hyväksymistä (dok. 10121), mutta korostaa, että on useita aihepiiriin liittyviä kysymyksiä, joista olisi jatkettava keskustelua (mm. mikä on eettisesti hyväksyttävää, onko tutkimukseen osallistuvalla potilaalla oikeus saada tietoa tutkimustuloksista). Ministerikomitea hyväksyi lisäpöytäkirjan allekirjoitettavaksi tammikuussa 2005 (ETS 195).

Yleiskokous on erillisessä raportissa (dok.10136) selvittänyt mikä on tilanne *Euroopan ihmisoikeussopimuksen lisäpöytäkirjojen ratifioinnin ja varaumien osalta*. Lisäpöytäkirjoja on kahdenlaisia: toisaalta ihmisoikeustuomioistuimen toimintaan liittyvät lisäpöytäkirjat (lisäpöytäkirjat 2,3,5,8,9,10 ja 11) ja muut lisäpöytäkirjat. Yleiskokous korostaa, että tavoitteena tulisi olla saada voimaan kaikki lisäpöytäkirjat kaikissa jäsenmaissa ilman varaumia, mikä ei ole tämän hetkinen tilanne. *Suosituksessa 1671 (2004)* yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa toimimaan asian korjaamiseksi. Ohjenuorana jäsenmaille voisi olla ratifiointi ja/tai varaumien poistaminen kolme vuotta allekirjoittamisen jälkeen. Ihmisoikeussopimuksen artikla 15 mahdollistaa sopimusvelvoitteista poikkeamisen hätätilan aikana. Siinä todetaan lisäksi, että ”Korkean osapuolen, joka

käyttää hyväkseen oikeutta poiketa yleissopimuksesta, tulee pitää Euroopan neuvoston pääsihteeri täysin tietoisena toimistaan ja niihin johtaneista syistä sekä ilmoittaa hänelle, milloin näistä toimista on luovuttu ja yleissopimuksen kaikkia määräyksiä jälleen noudatetaan”. Yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa tutkimaan tilannetta artikla 15 varaumien osalta. EN:n hallinto-oikeuden asiantuntijakomitean (*Ad hoc Committee on Legal Advisers on Public International Law CAHDI*) toimenkuvaan kuuluu kansainvälisiin yleissopimuksiin tehtyjen varaumien seuranta. *Päätöslauselmassa 1391 (2004)* yleiskokous kehottaa komiteaa seuraamaan tilannetta ja tarvittaessa ehdottamaan toimenpiteitä jäsenmaille. Yleiskokous lisäksi kehottaa pääsihteeriä ilmoittamaan yleiskokoukselle uusista varaumista. Jäsenmaita kehoitetaan selvittämään ovatko tehdyt varaumat edelleen tarpeellisia ja panemaan alulle lainsäädäntömuutokset varaumien poistamiseksi.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätösten täytäntöönpano ei aina toteudu asianmukaisella tavalla. Vuonna 2000 yleiskokous päätti tiukentaa *ihmisoikeustuomioistuimen päätösten noudattamisen valvontaa*. Ensimmäinen seurantaraportti (dok. 9307) hyväksyttiin vuonna 2002 ja se käsitteli tilannetta kahdeksassa jäsenmaassa. Näiden lisäksi yleiskokous on käsitellyt kaksi Turkkiä koskevaa raporttia.

Syksyllä 2004 pysyvä komitea tarkasteli toisen laajemman seurantaraportin (dok. 10351, *suositus 1684 (2004)* ja *päätöslauselman 1411 (2004)*). Kahdeksan jäsenmaata sai helmikuussa 2003 oikeudelliselta komitealta tiedustelun, minkä takia 21 tuomioistuimen päätöstä vuosilta 1996, 1997 ja 1998 ei pantu täytäntöön ao. maissa (Belgia, Iso-Britannia, Italia, Itävalta, Puola, Ranska, Romania ja Sveitsi). Yleiskokouksen tavoitteena on ollut, että ao. EN-valtuuskunnat painostaisivat tarvittaessa maansa hallitusta noudattamaan ihmisoikeustuomioistuimen päätöksiä. Tämä tavoite ei ole täysin toteutunut, mutta yleiskokous toistaa kantaansa, että valtuuskuntien painostus ja laajempi yleinen tietoisuus yhteiskunnassa, voisi edesauttaa tilannetta.

Päätöslauselmassa 1411 (2004) yleiskokous kiinnittää lisäksi erityisesti huomioita eräisiin Italian tapauksiin muistuttaen EN:n perussäännön 8 artiklasta ”Jokaiselta Euroopan neuvoston jä-

senvaltiolta, joka on vakavasti rikkonut 3 artiklan määräyksiä, voidaan pidättää oikeus olla edustettuna neuvostossa, ja ministerikomitea voi pyytää sitä eroamaan neuvostosta 7 artiklassa mainittujen ehtojen mukaisesti”. Yleiskokous jatkaa seurantaan myös tulevina vuosina ja kehottaa ministerikomiteaa tekemään samoin.

Yhteiskunnallisen ja teknologian kehityksen myötä syntyy uusia aloja, joilla tarvitaan omaa normistoa. Eräs voimakkaasti kehittyvä ala on *internet*. EN:n yleissopimus verkkorikollisuudesta (ETS 15) hyväksyttiin vuonna 2001 ja sen lisäpöytäkirja (ETS 189), joka kieltää rasismia ja muukalaisvihan ilmaisumuodot verkossa, vuonna 2003. Yleiskokous on tarkastellut internetin käyttöön liittyviä ongelmia (dok. 10064) ja ehdottaa *suosituksessa 1670 (2004)* ministerikomitealle, että laadittaisiin kattavampi yleissopimus internetin käyttäjien oikeuksista ja velvollisuuksista, sekä sen yhteydessä kansainvälisen elimen perustamista internetin käytön seurantaan varten. Yleiskokouksen mielestä jäsenmaihin pitäisi myös perustaa kansallisia toimikuntia seuraamaan internetiin liittyviä ongelmia ja kehittämistä.

3.8 Kulttuuri, koulutus, nuoriso, urheilu, teknologia ja tiede

Raportti *parlamentit ja tietoyhteiskunta* perustuu Martti Tiurin aloitteeseen ja siinä yleiskokous palaa aikaisempaan suositukseensa 1055 (1987) ja päätöslauselmaansa 1083 (1996) parlamentaarista arvioinnista tieteellisissä ja teknologisissa valinnoissa. Jo 1996 parlamentaarinen yleiskokous totesi, että tulevina vuosina tehtävät teknologiset valinnat vaikuttavat kriittisesti kansantalouksien kilpailukykyyn ja näin ollen myös ihmisten hyvinvointiin. Yleiskokous totesi myös, että suurin osa parlamentaarikoista ei koulutuksen ja kokemuksen puutteen takia kykene tekemään valintoja asiantuntijoiden toimittamista vaihtoehtoista. Yhtenä ratkaisuna ongelmaan on käynnistetty yhteistyötä politiikan ja tiedeyhteisön välillä. Jo vuonna 1990 perustettiin tähän tarkoitukseen *European Parliamentary Technology Assessment Network* (EPTA). Yleiskokous toteaa *päätöslauselmassa 1393 (2004)*, että sen aikaisem-

mat tilannearviot ovat pitäneet paikkansa ja aihe on edelleenkin ajankohtainen, ja mahdollisesti jopa kiireellisempi. Yleiskokous kehottaa Euroopan neuvoston jäsen- ja tarkkailijavaltioiden kansallisia parlamentteja edistämään tieteen ja teknologian arviointimenetelmiä ja kehittämään yhteistyötä parlamentaarikkojen ja tiedeyhteisön välillä.

Diaspora-yhteiskunnat edustavat ja ylläpitävät kulttuuria, joka eroaa sen maan kulttuurista, jonka alueella ne sijaitsevat. Diaspora-kulttuurit ovat avainasemassa kulttuurien monimuotoisuuden, kulttuurien välisen ymmärryksen ja suvaitsevaisuuden levittämisessä. Ne säilyttävät usein vahvat yhteydet alkuperäiseen lähtömaahan ja kulttuuriin. *Suosituksessa 1688 (2004)* yleiskokous korostaa diaspora-kulttuurien merkitystä älyllisessä, kulttuurisessa ja koulutukseen liittyvässä vaihdossa kautta Euroopan ja muun maailman. Yleiskokous uskoo, että EN ja sen jäsenmaat voivat auttaa diaspora-kulttuurien ja hallitusten välisten suhteiden kehittämisessä, sekä lähtö- että sijoittumismaissa. Yleiskokous huomauttaa, että vastavuoroisesti diaspora-yhteiskuntien tulee noudattaa sijoittumismaan lakeja ja ottaa huomioon maan kieli, kulttuuri ja koulutusjärjestelmä.

Yleiskokous on pohtinut miten *Eurooppa-koulutusta* voitaisiin edistää jäsenmaissa (dok. 10203). Yleiskokouksen *suosituksessa 1682 (2004)* ehdotetaan mm. eurooppalaisten arvojen sisällyttämistä ala ja yläasteen oppimateriaaliin sekä Eurooppa-koulutuksen lisäämistä mm. opettajakoulutuksessa. Yleiskokous kehottaa myös ministerikomiteaa mm. laatimaan yleissopimuksen demokraattisesta kansalaisuudesta ja ihmisoikeuksista.

3.9 Sosiaaliset kysymykset

Globaali maailmantalous on lisännyt kilpailua paitsi talouselämässä myös sosiaaliturvan alalla. Yleiskokous hyväksyi huhtikuussa raportin (dok. 10098) ja *suosituksen 1661 (2004) sosiaaliturvan tulevaisuudesta* Euroopassa. Monissa EN: jäsenmaissa keskustellaan välttämättömyydestä uudistaa sosiaaliturvajärjestelmää. Mm. työttömyys ja eläkeläisten lukumäärän lisääntyminen luovat paineita tarkistaa harjoitettua sosiaalipolitiikka ja uudistaa sosiaaliturvajärjestelmää monissa maissa. Yleiskokous korostaa, että hyvin toimiva sosi-

aaliturvajärjestelmä edistää yhteiskunnallista koheesiota ja vakautta.

EN on hyväksynyt useita sosiaaliturvaan liittyviä sopimuksia. Näistä tärkeimmät ovat EN:n sosiaalinen peruskirja ja uudistettu sosiaalinen peruskirja (ETS 163), sosiaaliturvaa koskeva eurooppalainen yleissopimus ja täydentävä sopimus sosiaaliturvaa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen soveltamiseksi (ETS 78), Euroopan sosiaaliturvasäännöstö (ETS 139) ja sosiaaliturvaa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen pöytäkirja (ETS 154). Edellä mainitut sopimukset sisältävät sosiaaliturvaa koskevat yleisperiaatteet. Uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan 12 artikla säätelee oikeudesta sosiaaliturvaan, jonka mukaan sopimuspuolet sitoutuvat mm. luomaan sosiaaliturvajärjestelmän ja ylläpitämään sen. Vuonna 1996 hyväksytty uudistettu sosiaalinen peruskirja (ETS 163) on uutena oikeutena ottanut mukaan mm. oikeuden suojeluun köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä vastaan.

Suosituksessa 1661 (2004) yleiskokous korostaa valtion roolia sosiaaliturvajärjestelmän takaajana. Yleiskokous tukee EN:n sosiaalisen koheesion johtoryhmän pyrkimystä liittää sosiaaliset oikeudet Euroopan ihmisoikeussopimukseen ja kehottaa ministerikomiteaa ottamaan sosiaaliturvakysymykset ja köyhyyden poistaminen EN:n kolmannen huippukokouksen agendalle. Sosiaalioikeuksien seuranta olisi tehostettava EN:n hallitustason toiminnassa sekä erikseen tutkittava mitkä sosiaaliset ongelmat ovat mahdollisesti uhkana poliittiselle vakaudelle. Yleiskokous tukee EN:n ja ILO:n yhteistoimintaa ja kehottaa ministerikomiteaa valmistelemaan tarvittaessa yhteisprojekteja EU:n kanssa.

Uudistetun sosiaalisen peruskirjan artikla 11 säätelee oikeudesta terveyden suojeluun ja artikla 13 oikeudesta sosiaali- ja lääkäriapuun. Vuonna 2004 tuli kuluneeksi 10 vuotta YK:n väestökongressista (*UN Conference on Population and Development Plan*). UNFPA on tutkinut, mitä toimintaohjelma on saanut aikaan. EN:n yleiskokous on osallistunut keskusteluun raportilla miesten, erityisesti nuorten miesten, osallistumisesta lisääntymisen terveydenhuoltoon (*päätöslauselma 1394 (2004), dok. 10207*).

Yleiskokous on *päätöslauselmassa 1399 (2004)*; dok. 10266) ehdottanut eurooppalaisen strategian laatimista ihmisten seksuaali- ja lisääntymisoi-

keuksista ja evästännyt EN:n terveyskomiteaa (*European Health Committee*) ehdotuksilla strategian työstämistä varten (*suositus 1675 (2004)*). Yleiskeskusteluun osallistuivat *Antti Kaikkonen* ja *Irina Krohn*.

Useat EN:n sopimukset ja suositukset kieltävät väkivallan käyttöä yleensä ja erityisesti lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa. Uudistetun sosiaalisen peruskirjan 17 artiklassa säädetään mm., että lapsia ja nuoria on suojeltava välinpitämättömyydeltä, väkivallalta tai hyväksikäytöltä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimien päätöksissään, ja EN:n ihmisoikeusvaltuutettu sekä ministerikomitea ovat lausunnoissaan (suositus vuodelta 1985) tuominneet lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa. YK ja sen erityisjärjestö toimivat maailmanlaajuisen kiellon puolesta. Yleiskokous on toistuvasti kiinnittänyt huomiota lasten asemaan eri näkökulmista. Kesällä 2004 hyväksytty raportti (dok. 10199) sisältää lyhyen katsauksen tilanteeseen EN:n jäsenmaissa. Siinä todetaan mm., että suurimmassa osassa jäsenmaista lasten ruumiillinen kurittaminen kaikissa tilanteissa (myös kotona) ei ole muodollisesti kielletty lainsäädännössä (Suomessa kielletty rikoslaisissa vuonna 1983). *Suosituksessa 1666 (2004)* yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa tehostamaan toimenpiteitä asian korjaamiseksi.

3.10 Väestökysymykset

Yleiskokouksen raportti (dok. 9979) käsittelee *EU:n laajenemisen vaikutuksia vapaaseen liikkuvuuteen EN:n jäsenmaiden välillä*. Raportin lähtökohdaksi on yleinen huoli siitä, jakaantuuko Eurooppa hallinnollisesti kahtia Schengen-järjestelmän laajentuessa toukokuussa 2004 tapahtuvan EU:n laajenemiskierroksen jälkeen. Jakaantuminen aiheuttaisi kohtuutonta haittaa vapaalle liikkuvuudelle EN:n jäsenmaiden välillä joka puolestaan aikaansaisi mahdollisia muita kansallisia sekä kansainvälisiä jännitteitä. Yleiskokouksen mukaan tavoitteena tulisikin olla Schengen-viisumi-vaatimusten nopea poistaminen kaikilta EN:n jäsenvaltioiden kansalaisilta, koska Schengen-järjestelmä perustuu osittain EN:n luomaan laajaan sopimusjärjestelmään maahanmuuttopolitiikan ja -viranomaisen, sekä oikeudellisen yhteistyön osalta.

Edelleen yleiskokous esittää raportissaan *EU:n laajentumisen vaikutuksista väestön vapaaseen liikkuvuuteen EN:n jäsenmaiden välillä* (dok. 9979 rev.), että jäsenmaat, ministerikomitea ja EU ryhtyvät oikeudellisiin ja poliittisiin toimenpiteisiin edistääkseen yhteistoimintaa maahanmuuttopolitiikan ja –viranomaisten sekä laillisen yhteistyön aikaansaamiseksi. Esitys sisältyy *suositukseen 1648 (2004)*, jossa määritellään yksityiskohtaisemmin ne toimenpide-ehdotukset, joihin em. tahojen tulisi ryhtyä. Yleiskokouksen mielestä jäsenvaltioiden tulisi mm. käydä suoraa poliittista dialogia EU-jäsenvaltioiden ja ei-jäsenvaltioiden kanssa, ratifioida ja implementoida EN:n jäsenten vapaaseen liikkuvuuteen tähtäävät sopimukset, päätökset ja muut yleissopimukset, sekä kaikilla tavoin pyrkiä helpottamaan ja parantamaan rajamuodollisuuksien ja viisumihakemusprosessien toteutumista. Schengen-sopimukseen kuuluvia valtioita yleiskokous kehottaa lisäämään konsulipalveluiden ja viisumien saatavuutta, sekä parantamaan rajanylityspaikkojen palveluita ja kansalaisten tietoisuutta. Lisäksi yleiskokous suosittelee EU:ta poistamaan viisumipakon myös EN:n EU:hun kuulumattomilta jäsenvaltioilta. Viisumipakkojen ollessa vielä voimassa EU:lle suositellaan myös erinäisiä toimenpiteitä viisumin saantivaatimusten ja niiden hakemisprosessien nopeuttamiseksi ja parantamiseksi. Viimeisenä yleiskokous ehdottaa ministerikomiteaa toteuttamaan kattavan tutkimuksen siitä, miten EN:n vapaata liikkuvuutta, rikosoikeutta ja yleistä järjestystä käsitteleviä sopimuksia voidaan laaja-alaisemmin ratifioida, implementoida ja täydentää ihmisten vapaaseen liikkuvuuteen tähtäävän laillisen kehikon luomiseksi Euroopassa. Ministerikomitean tulisi myös paneutua matkustusasiakirjojen Euroopan laajuisen standardisoinnin luomiseen, sekä maahanmuuton ja turvapaikkaoikeuksien harmonisointiin EN:n jäsenmaissa.

EN:n jäsenmaissa ollaan yleisesti huolestuneita kasvavista maahanmuuttajamääristä sekä yksittäisten maahanmuuttajien ja heidän perheidensä roolista ja asemasta vastaanottajamaassaan. Raportti *Euroopan maahanmuuttovirastosta* (dok. 10129) ehdottaakin uuden poliittisen yhteistyöelimen luomista maahanmuuttoasioiden hallitsemiseksi EN:n jäsenvaltioiden ja ei-jäsenvaltioiden, sekä EU-maiden välillä. Euroopan maahan-

muuttoviraston tarkoituksena olisi toimia foorumina poliittiselle keskustelulle, sekä koota aiheesta informaatiota ja tutkimustietoa. Lisäksi maahanmuuttovirasto toimisi osana kansalliselle tasolle perustettavien kontaktikeskusten yhteistyöverkkoa. Yleiskokouksen *suositus 1655 (2004)* tukee raportin sisältöä Euroopan maahanmuuttoviraston perustamisesta ja suosittelee ministerikomiteaa neuvottelemaan Euroopan komission kanssa yhteistyömuodoista kansallisten kontaktikeskusten ja mahdollisesti EU:n ulkopuolisiin maihin perustettavien samankaltaisten keskusten välillä. Edelleen yleiskokous suosittelee konsultaatioita maahanmuuttovirastoon liittyvien tahojen välillä aihepiiriin poliittisen merkityksen vakiinnuttamiseksi. Ministerikomitean tulee myös arvioida maahanmuuttoviraston luomiseksi tarvittavien sopimusjärjestelyjen toteuttamismahdollisuudet sekä ennakoita sopimuksen hallinnoinnin toteutus.

Raportti *turvapaikanhakijoiden mahdollisuuksista avun ja turvan saantiin eurooppalaisissa satamissa ja rannikkoalueilla* (dok. 10011) paneutuu ajankohtaiseen kysymykseen EN:n jäsenmaiden alueille meriteitse saapuvien turvapaikanhakijoiden kohtaamista lainopillisista ja käytännöllisistä ongelmista. Raportin mukaan EN:n jäsenmaiden tulisi taata mahdollisuudet turvapaikanhakuprosessiin pääsyyn henkilöille, jotka ovat kansainvälisen suojelun tarpeessa riippumatta heidän matkustusmuodostaan. Jäsenmaiden tulisi myös suorittaa meripartiotoiminta siten, että turvapaikanhakijoiden fyysinen turvallisuus olisi aina etusijalla ja samalla välttää heidän käännättämistään takaisin maihin, joissa he joutuvat kohtaamaan sortoa tai ihmisoikeusrikkomuksia. Lisäksi jäsenmaiden tulisi tiedostaa yhtenäisen laillisen kehikon luomisen merkitys salamatkustaja-kysymysten ratkaisemiseksi niiden tapausten osalta, jotka tarvitsevat kansainvälistä suojelua. Raporttia seuraavassa *suosituksessa 1645 (2004)* yleiskokous antaa ministerikomitealle pääasiassa kahdenlaisia kehotuksia. Ensinnä yleiskokous velvoittaa ministerikomiteaa arvioimaan jäsenmaiden lainsäädäntöä ja käytännön toimintaa meriteitse saapuvien turvapaikanhakijoiden sekä salamatkustajien vastaanotto-prosessin osalta, sekä arvioinnin pohjalta antamaan asianmukaisia suosituksia jäsenvaltioille. Toiseksi ministerikomiteaa suositetaan kehottamaan jäsenmaita tur-

vapaikanhakuprosessin käytännöllisten asioiden (esim. tulkkien ja lainopillisten neuvojen saata- vuus) parhaaseen mahdolliseen huolehtimiseen. Näiden lisäksi ministerikomitean tulee rahallises- ti tukea jäsenmaita turvapaikanhakijoiden vas- taanottoon tarvittavien fasiliteettien rakenta- misessa sekä pyytää UNHCR:ää jatkamaan työ- tään kansainvälisen yhteisön kanssa kansainväli- sen suojelun tarpeessa olevien salamatkustajien osalta.

Vuonna 2003 yleiskokous keskusteli sisäisten pakolaisten asemasta. Vuoden 2004 raportti ai- heesta tarkastelee tilannetta Venäjällä ja eräissä muissa IVY-maissa (dok. 10118). Raportissa ja *suosituksessa 1667 (2004)* yleiskokous korostaa toistamiseen, että tavoitteena tulisi olla vähentää valtiottomien kansalaisten (*stateless persons*) luku- määrää sekä huolehtia pakolaisten tai pakkosiir- rettyjen henkilöiden *vapaaehtoisesta* paluusta syn- nynseuduilleen. Pakolaisten määrä on vähenty- nyt, mutta on edelleen vakavia puutteita lainsää- dännössä sekä lainsäädännön ja määräysten so- veltamisessa alue- ja paikallistasoilla. Yleisko- kousen suositus sisältää Georgian, Moldovan, Ukrainan ja Venäjän hallituksille osoitettuja toi- menpide-ehdotuksia pakolaisten ja pakkosiirret- tyjen henkilöiden aseman parantamiseksi.

Viimeisen vuosisadan jatkuneen väestönkas- vun jälkeen Euroopan väestö on sekä supistu- massa, että ikääntymässä. Yleiskokous toteaa ra- portissa *Euroopan väestöpolitiikan suuntauksista* (dok 10182, *suositus 1683 (2004)*), että, kehitys ei ole pelkästään negatiivista; nykyään ihmiset ovat vapaampia, terveempiä ja heillä on enemmän vapaa-aikaa käytettävään. Todellinen ongelma on kuitenkin Euroopan harmaantuvan väestön hyvinvoinnin takaaminen yksilöiden sosiaali- ja ihmisoikeuksia turvaamalla, ilman, että se tapah- tuu tulevien sukupolvien kustannuksella. EN:n väestökysymyksiä tutkiva komitea toteaa, että syyt demograafisen kehityksen takana ovat moni- mutkaisia. Tasapainoisen väestökehityksen saa- vuttamiseksi ongelmakohtiin tulisi keskittyä. Näitä ovat yhtäältä mm. lastenhoidon helpotta- minen ja isien aktivoiminen lastenhoidossa sekä lapsiystävällisempien ympäristöjen luominen, etenkin kaupungeissa. Toisaalta kasvava hyvä- kuntoisten ja nuorekkaiden eläkeläisten joukko tulisi aktivoida ja maahanmuuttajia tulisi integ- roida yhteiskuntaan.

Yleiskokous on myös hyväksynyt raportin (dok. 9996) ja *suosituksen 1652 (2004)* pakolaisten sekä maan sisäisten pakolaisten koulutuksesta.

3.11 Ympäristökysymykset

YK:n julistama kansainvälinen makean veden vuosi 2003 antoi kansainväliselle yhteisölle tilai- suuden tuoda esille ja edistää globaalisti vesivaro- jen kestävä kehityksen periaatteiden mukaista hallintaa. Myös yleiskokous hyväksyi asian tii- moilta *suosituksen 1668 (2004)* koskien *Euroopan vesivarojen hallintaa* (dok. 10132). Suosituksessa todetaan yleiskokouksen kannattavan Euroopan unionin vesipolitiikan kehysdirektiiviä, joka luo tarkan kehysten veden hallinnalle määrittelemäl- lä vesialueet ainoaksi hallinta- ja suunnitteluyski- köksi, ja antaa paikallishallinnon yksiköille laajan päätösvallan ja vastuun vesivarojen hallintaan liittyvissä asioissa. Tämän lisäksi suositus koros- taa yhteistyön lisäämisen merkitystä sekä eri hal- linnollisten tahojen välillä että yksityisen ja julki- sen sektorin välillä.

Vesivarojen hallinnassa ovat rajoja ylittävien jokien ja järvien kehitysmahdollisuudet nousseet yhdeksi kansainvälisen yhteistyön kulmakivistä. Yleiskokous ottaa kantaa asiaan *rajoja ylittäviä vesivaroja Euroopassa koskevassa suosituksessa 1669 (2004)*, (dok.10131). Yleiskokous rohkaisee jä- senmaita kehittämään keskinäistä yhteistyötä rajo- joa ylittävien vesivarojen, jokien ja järvien, hal- linnoimiseksi erityisesti kahden- ja monenvälis- ten sopimusten kautta, jotka takaisivat yhdenmu- kaisten, ympäristöllisiin, sosiaalisiin ja taloudelli- siin kriteereihin perustuvien toimintaperiaattei- den ja strategioiden käyttöönoton yhteisten vesi- varojen suojelemiseksi.

Yleiskokous on huolissaan maapallon ilmati- lan lämpenemisestä ja on seurannut YK:n ilmas- tosopimusta täydentävän Kioton pöytäkirjan sekä muiden kansainvälisten sopimusten nou- dattamista. Uusimmassa raportissaan yleisko- kous tarkastelee tilannetta Kioton pöytäkirjan hyväksymisen jälkeen (dok. 10277). Yleiskeskus- teluun osallistui mm. *Antti Kaikkonen*. Yleisko- kous kehottaa jäsenmaita ratifioimaan Kioton pöytäkirjaa sekä ryhtymään lainsäädäntö- ja mui- hin toimenpiteisiin, joilla voitaisiin lieventää kasvihuoneilmiötä. Tarvitaan mm. lisää tutki-

musta vaihtoehtoista energialähteistä, rationaalisempaa kuljetuspolitiikkaa ja uusia ratkaisuja asuntotuotannossa (*päätöslauselma 1406 (2004)*).

Vuonna 1992 YK:n ympäristö ja kehityskonferenssissa hyväksyttiin toimintaohjelma Agenda 21:een ja periaate ympäristökirjanpidosta. Järjestelmä antaa mahdollisuuden seurata ympäristön tilaa, talouselämän ja ympäristön välistä vuorovaikutusta, ja on täten tärkeä kestävä kehityksen työväline. Yleiskokouksen mielestä ympäristökirjanpitoa tulisi soveltaa kaikilla hallinnon tasoilla. Yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa laatimaan jäsenmaiden hallituksille osoitetun suosituksen ympäristökirjanpidon käyttöönotosta kansallisella, alueellisella ja paikallistasoilla (*suositus 1653 (2004)*, dok. 10071).

3.12 Taloudelliset kysymykset

Euroopan neuvosto ei ole taloudellisiin kysymyksiin orientoitunut järjestö, mutta yleiskokouksen talouskomitean toimenkuvaan kuuluu seurata kansainvälisten talousjärjestöjen ja instituutioiden toimintaa sekä maailmantalouden kehitystä. Komitean toimenkuvassa on erikseen mainittu velvollisuus laatia vuosiraportti OECD:n (vuodesta 1962 alkaen) ja EBRD:n toiminnosta (vuodesta 1992 alkaen), jotka perustuvat EN:n yleiskokouksen ja mainittujen kahden järjestön väliseen sopimukseen.

Vuosiraportti OECD:n toiminnasta käydään yleiskokouksen laajennetussa kokoonpanossa, johon osallistuvat myös kansanedustajat Euroopan ulkopuolisista OECD:n jäsenmaista eli Japanista, Kanadasta, Koreasta, Meksikosta ja Yhdysvalloista.

Vuoden 2004 keskustelun päätteeksi yleiskokous hyväksyi *päätöslauselman 1401 (2004)*, dok. 10254), johon on kiteytetty yleiskokouksen huomioidut OECD:n toiminnasta ja haasteista. OECD:n ministerineuvosto sopi vuonna 2004 eräistä uudistuksista järjestön toiminnassa. Päätöslauselmassa todetaan, että talouskasvu on jatkunut myönteisenä monissa maissa, mutta alueiden väliset erot ovat huolestuttavia. Yleiskokous on huolestunut Yhdysvaltain talouden mahdollisesta ylikuumenemisestä ja sen aiheuttamista seurauksista, Japanin talouden riippuvuudesta

viennistä Kiinaan ja Yhdysvaltoihin, sekä valtavista alueellisista eroista Kiinan talouskasvussa. Euroopassa on panostettava enemmän innovaatioon ja yrittäjien tukemiseen EU:n Lissabonin strategian mukaisesti. Päätöslauselmassa todetaan, että globalisaatio on luonut talouskasvua ja hyvinvointia, mutta myös suuria alueellisia eroja. OECD:n olisi laadittava ohjelmia, joiden avulla globalisaation hyödyt voisivat jakautua tasaisesti kaikkien maiden ja kansalaisten välillä. Yleiskokous ottaa myös esille talouskasvun vaikutuksen ympäristöön sekä tarpeen uudistaa henkisen työn tekijänoikeudet, joiden merkitys korostuu digitalisoituvassa mediamaailmassa. Yleiskokous korostaa myös kulttuurin merkitystä kestävä kehityksen kannalta. Kansainväliset kriisit ja terrorismin uhka ovat vakava uhka talouden kehittymiselle. Kansainvälisen yhteisön on pyrittävä selvittämään rauhanomaisin keinoin terrorismin taustalla olevia perimmäisiä syitä.

OECD-raportissa todetaan, että Maailman kauppajärjestön (WTO) Dohan työohjelman onnistuminen vaikuttaa koko maailmankaupan kehittymiseen. *Kimmo Sasin* valmisteleva raportti Dohan neuvotteluista (dok. 10278, *päätöslauselma 1396 (2004)*) hyväksyttiin lokakuussa 2004. Maailman kauppajärjestöllä on 147 jäsentä ja 30 tarkkailijajäsentä. Tarkkailijoiden joukossa on kuusi EN:n jäsenmaata (Andorra, Azerbaidzhan, Bosnia ja Hertsegovina, Serbia ja Montenegro, Ukraina sekä Venäjä). EU ja Venäjä allekirjoittivat toukokuussa 2004 sopimuksen Venäjän auttamiseksi WTO:n jäseneksi. Heinäkuussa 2004 Genevessä sovittiin toimenpideohjelmasta Dohan agendan toteuttamiseksi, mm. maatalousvientitukijärjestelmien poistamiseksi kohtuullisessa ajassa.

Päätöslauselmassa todetaan, että demokraattisen valvonnan puuttumista monien kansainvälisten järjestöjen ja toimijoiden osalta on pidetty puutteena, ja tervehtii tyydytyksellä Parlamenttien välisen liiton (IPU), Euroopan parlamentin ja EN:n yleiskokouksen yhteistyön lisäämistä. Yleiskokous korostaa, että maailmankaupan sääntöjen laadinnassa on puolustettava työntekijöiden perusoikeuksia, ml. lasten oikeuksia sekä huomioitava ympäristönsuojelua. Maailman kaupan ja taloudellisen kehityksen lisääntyminen ei saa olla haitaksi ympäristölle.

Yleiskokous hyväksyi raportin (dok. 10012)

Euroopan unionin laajentumisen taloudellisista näkökohdista vuoden 2004 alussa. Keskusteluun osallistui mm. *Mikko Elo*. EU:n laajentumiseen liittyy mahdollisuuksia, haittoja, etuja ja pelkoja. EU:n laajentuminen mahdollistaa taloudellisen hyvinvoinnin saavuttamisen laajemmin Euroopassa. Samalla laajentuminen voi johtaa, varsinkin lähiaikoina, lisääntyvään taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen eriarvoisuuteen. Päätöslauselmassa todetaan, että mm. EN:n sosiaalinen peruskirja tähtää eriarvoisuuden poistamiseen ja rohkaisee taloudellisiin uudistuksiin, joissa pitäisi korostua solidaarisuutta edistäviä mekanismeja. Laajentuminen vauhdittaa pitkään kaivattua EU:n maatalouspolitiikan uudistumista.

Laajentumiseen liittyy myös pelkoja, mm. työvoiman liikkuvuuden vaikutuksista työllisyyteen.

Liittyminen EU:hun edellyttää uusilta jäsenmailta talous-, hallinto- ja lakiuudistuksia, mutta myös toimenpiteitä mm. oikeusjärjestelmän vahvistamiseksi, talousrikosten poistamiseksi ym. Yleiskokouksen ehdotukset on kiteytetty päätöslauselmaan 1365 (2004).

Yleiskokous on osoittanut ministerikomitealle *suosituksen 1647 (2004)*, jossa kehoitetaan perustamaan EN:n ja EU:n yhteisiä työryhmiä pohtimaan lainsäädännön harmonisointia yhteiskunnallisen koheesion edistämiseksi. Olisi myös harkittava eurooppalaisen sosiaalisen foorumin (*European Forum for Social Dialogue*) perustamista, johon osallistuisi eurooppalaisten järjestöjen lisäksi myös ammattiyhdistysliikkeen ja kansalaisyhteiskunnan edustajia. Yleiskokous kehottaa jäsenmaitaan hyödyntämään sosiaalisen peruskirjan mekanismeja yhteiskunnallisen eriarvoisuuden poistamiseksi.

EN:n 46 jäsenmaasta ja EU:n 25 jäsenmaasta kahdeksatoista maassa on ollut viisi vuotta yhteinen valuutta euro. Yhteinen eurooppalainen valuutta luotiin vahvistamaan Euroopan unionin roolia poliittisena toimijana myös globaalitasolla. Yleiskokous hyväksyi kesäkuussa kolmannen raportin (dok 10188) *euron vaikutuksesta Euroopan talouteen*. Euroopan keskuspankin johtaja Jean-Michel Trichet osallistui keskusteluun raportista eurosta laajemmassa Euroopassa (dok. 10188). *Mikko Elo* (sos) ja *Kimmo Sasi* (EPP) esittivät puheenvuorot omien poliittisten ryhmiensä nimissä.

Raportissa tarkastellaan euron etuja ja haittoja, sekä tilannetta toisaalta kolmessa EMU:n ulkopuolisessa maassa (Iso-Britannia, Ruotsi ja Tanska) sekä kymmenessä uudessa EU:n jäsenmaassa. *Päätöslauselmassa 1378 (2004)* yleiskokous korostaa vakaussopimuksen merkitystä ja rakenteellisten uudistusten välttämättömyyttä. Lisäksi uusien EU-jäsenmaiden mahdollisuuksia liittyä EMU:un mahdollisimman pian olisi edesautettava.

Euroopan neuvoston kehityspankilla on 36 jäsenmaata, joista uusimmat ovat Serbia ja Montenegro ja Bosnia ja Hertsegovina. Irlanti liittyy lähiaikoina, mutta ulkopuolella on edelleen mm. Andorra, Armenia, Azerbaidzhan, Georgia, Iso-Britannia, Itävalta, Ukraina ja Venäjä. Yleiskokouksen raportti (dok. 10204) ja *suositus 1672 (2004) Euroopan neuvoston kehitys pankin toiminnasta* vuosina 2001-2003 hyväksyttiin syyskuussa. Pankin tehtävä on tukea kaikenlaisia sosiaalista koheesiota edistäviä hankkeita. Yleiskokouksen mielestä EN:n johtokomiteat voisivat osallistua enemmän pankin projektien identifioinnissa, ja pankki ja EN voisivat harkita yhteisen työryhmän/toimikunnan perustamista, joka toimisi neuvoo-antavana elimenä ja laatisi pankille pitkän aikavälin toimintastrategian. Eräät maat (mm. *Suomi*) ovat perustaneet erilliset rahastot (*additional trust fund*), joilla tuetaan hankkeita Keski- ja Itä-Euroopan maissa.

Euroopan jälleerakennuspankki (EBRD) perustettiin vuonna 1991 ja pankilla oli jäseninä vuonna 2004 60 jäsenmaata ja kaksi ylikansallista instituutiota (EU ja EIB). Toimintaa on 27 maassa. Yleiskokouksen raportti *EBRD:n toiminnasta* oli esityslistalla kesäkuussa (dok. 10198), jolloin keskusteluun osallistui myös *pankin presidentti Jean Lemierre*.

Yleiskokouksen raportissa (dok. 10198) on tarkasteltu toimintaa neljä alalla: Venäjän taloudellinen tilanne, energiasektori, pk-yritykset, alueellinen yhteistyö sekä pankin oman kehitysindeksin tulokset. Yleiskokous on kiteyttänyt huomionsa *päätöslauselmaan 1382 (2004)*. Siinä yleiskokous kiinnittää tyydytyksellä huomionsa siihen, että EBRD korostaa demokratian ja oikeusvaltioperiaatteiden ja taloudellisen kehityksen välistä yhteyttä. Monissa maissa taloudellinen kehitys on ollut myönteistä, mutta eriarvoisuus on lisääntynyt. Enemmän tukea olisi kes-

kitettävä yhteiskunnan heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien elinolojen parantamiseen. Muiden kansainvälisten rahoituslaitosten tavoin EBRD on laatinut oman kehitysindeksin (*Constitutional Liberalism Index*), jonka avulla pankki arvioi vastaanottajamaiden kehityksen mm. oikeusvaltioperiaatteiden, korruption vastaisen toiminnan ja median vapauden osalta. Yleiskokous tukee myös pankin toimintaa energian saatavuuden turvaamiseksi vastaanottajamaissa.

Kertomusvuonna yleiskokous on ottanut kantaa kahteen yritysmailmassa esiintyvään lieveilmiöön: yritysetiikkaan ja tuoteväärennösten kauppaan.

Viime vuosien aikana on tullut ilmi useita laajoja yritysskandaaleja Yhdysvalloissa ja Euroopassa, jotka kertovat heikkouksista *yritysetiikassa* ja puutteista yritysten johtamistavoissa. Yleiskokouksen raportissa (dok. 10103) ja päätöslauselmassa 1392 (2004) kiinnitetään huomiota ongelmaan ja esitetään eräitä toimenpide-ehdotuksia. Yritysmailmassa on lisättävä avoimuutta ja keskinäistä valvontaa (*checks and balances*). Yleinen mielipide monissa maissa on reagoinut voimakkaasti tietoihin yritysjohtajien kohtuuttoman suurista palkkioista, ja tämä on heikentänyt uskottavuutta nykyjärjestelmään. Tarvitaan muutoksia lainsäädännössä sekä yleisessä toimintakulttuurissa.

Yleiskokous ehdottaa päätöslauselmassaan mm. eurooppalaisen valvontaelimen (*European Oversight Body*) perustamista, tilintarkastussääntöjen yhdenmukaistamista sekä lisää avoimuutta yritysjohtajien palkkiojärjestelmään. EN:n yleis-sopimus sisäpiirin kaupankäynnistä (ETS 130) astui voimaan vuonna 1991. Siinä sovitaan mm. keskinäisestä avunannosta pörssitoiminnan valvonnasta vastuussa olevien kansallisten viranomaisten välisellä tietojen vaihdolla. Sopimuksessa todetaan lisäksi, että sopimusosapuolet voivat selityksellä laajentaa tämän keskinäisen avun järjestelmän koskemaan sellaisia, muihin sääntöjen vastaisiin kauppoihin syyllistyneitä henkilöitä, jotka voivat heikentää kaikkien arvopaperikauppaa käyvien tasapuolista mahdollisuutta saada tietoa tai sijoittajille luotettavan kaupankäynnin varmistamiseksi toimitettavien tietojen laatua (laittomat rahoitusjärjestelmät, pörssikursien ”manipulointi”, rikoksen tuottaman hyödyn

”rahanpesun” ym). Yleiskokouksen mielestä sopimus voisi olla hyvä pohja tuleville lisätoimille. Ainoastaan yhdeksän jäsenmaata on ratifioinut sopimuksen (Suomi vuonna 1996).

Tuoteväärennökset on maailmanlaajuinen ilmiö, jota usein pidetään harmittomana ongelmana. Väärennettyjen ja laittomasti valmistettujen tuotteiden kaupasta aiheutuu kuitenkin haittaa lakia noudattaville valmistajille ja elinkeinoharjoittajille sekä oikeuksien haltijoille, ja niiden kaupan pitäminen johtaa kuluttajia harhaan ja voi aiheuttaa joskus myös vaaraa näiden terveydelle ja turvallisuudelle. *Suosituksessa 1673 (2004)* dok. 10069), yleiskokous kiinnittää huomiota ilmiöön sekä EU:n heinäkuussa 2003 hyväksymään päätökseen tulliviranomaisten toimenpiteistä epäiltäessä tavaroista loukkaavan tiettyjen teollis- ja tekijänoikeuksia sekä tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tavaroiden suhteen toteuttavista toimenpiteistä. Yleiskokous ehdottaa lisätoimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi. Yleiskokouksen mielestä voisi esim. harkittava eräiden takavarikoitujen tuoteväärennysten (kuten vaatteiden ja kenkien) luovuttamista esim. orpokoteihin tai humanitaarisiin operaatioihin. Yleiskokous kehottaa EU:ta tutkimaan tätä mahdollisuutta. EN:n farmaseuttisten kysymysten asiantuntijakomitea (*Committee of Experts on Pharmaceutical Questions*) tutkii ja seuraa EN:n tasolla väärennettyjen farmaseuttisten tuotteiden riskien minimoimista.

3.13 Yhdistyneet kansakunnat

Usko monenkeskiseen kansainväliseen yhteistyöhön sai vakavan iskun vuoden 2001 syyskuun 11. päivän tapahtumien jälkeen, jonka jälkeen mm. kysymys voiman käytön oikeutuksesta ilman YK:n mandaattia nousi esille. YK:n uudistamisesta on puhuttu pitkään. Osana uudistamista on noussut esille kysymys YK:n parlamentaarisen ulottuvuuden kehittämisestä. Parlamentaarikkojen mielestä YK:n toimintaan ja sen seuranta varten pitäisi saada vahvempi parlamentaarinen ulottuvuus. Parlamenttienvälinen liitto (IPU) on edelleen kiinnostunut toimimaan sellaisena. Yleiskokouksen raportissa (dok. 10120) Yhdistyneiden kansankuntien aseman vahvista-

misesta käydään läpi YK:n nykytilanne ja tuodaan esille ehdotuksia järjestön aseman vahvistamiseksi.

Ensimmäinen EN:n ja YK:n välinen yhteistyösopimus allekirjoitettiin vuonna 1951 ja toinen 1971.

Vuonna 2001 sovittiin EN:n ja YK:n välisestä säännöllisestä tapaamisesta hallitustasolla YK:n yleiskokouksessa joka toinen vuosi. Yleiskokouksen pitäisi osallistua näihin tapaamisiin sen lisäksi, että yleiskokouksen poliittisen komitean alakomitea, joka hoitaa suhteita ei-jäsenmaiden kanssa, tapaa säännöllisesti YK:n edustajia.

Yleiskokous on *suosituksessa 1659 (2004)* ja *päätöslauselmassa 1373 (2004)* kiteyttänyt käsityksensä YK:n uudistamisesta ja roolista: turvaneuvoston kokoonpano on saatava edustavammaksi ja päätöksenteko siellä avoimemmaksi, ml. vetojärjestelmä esimerkiksi Euroopan parlamentin ehdottamalla tavalla (vrt. EP:n päätöslauselma 2004). Turvaneuvoston nykyisten pysyvien jäsenmaiden on näytettävä esimerkkiä joustavuudessa. Lisäksi YK:n päätöslauselmien seuranta on tehostettava ja mm. tätä tehtävää varten olisi kehitettävä YK:lle oma parlamentaarinen ulottuvuus tai verkosto. YK:n yleiskokouksen roolia olisi nostettava mm. pidentämällä yleiskokouksen puheenjohtajan mandaattia kolmeen vuoteen ja valitsemalla tehtävään poliittisempi henkilö. Yleiskokous ehdottaa myös talous- ja sosiaalineuvoston perustamista seuraamaan yhteistyötä Bretton Woods instituutioiden kanssa.

Suosituksessa 1659 (2004) yleiskokous kehottaa jäsenmaiden hallituksia ottamaan mukaan EN:n yleiskokouksen jäseniä kansallisiin YK-valtuuskuntiinsa. Lisäksi ministerikomitean olisi otettava uudelleen harkintaan EN:n toimipisteen perustaminen YK:hon. Yleiskokous toivoo, että suhteet YK:hon otettaisiin EN:n seuraavan huippukokouksen agendalle (toukokuussa 2005).

3.14 EN:n lähialueet

Kertomusvuonna yleiskokous on hyväksynyt raportteja, jotka käsittelevät tilannetta Pohjois-Afrikassa ja Lähi-idässä. Poliittisen komitean Lähi-Itä alakomitea keskittyy Lähi-idän problematiikkaan. Huhtikuussa 2004 alakomitea järjesti seminaarin Istanbulissa, jossa keskusteltiin Euroopan ja Lähi-idän välisestä vuoropuhelusta.

Irakin kriisi tuli vuonna 2004 kerran esille ylimääräisenä aiheena kesäkuun istunnossa (dok. 10224). Vuosina 2002 ja 2003 Irakin kriisistä keskusteltiin lähes joka istunnon yhteydessä. Uusimmassa laajassa päätöslauselmassa 1386 (2004) yleiskokous kehottaa EN:n pääsihteerii tarjoamaan EN:n asiantuntemusta demokratia-, ihmisoikeus- ja oikeusvaltiokysymyksissä YK:lle sekä jäsenmaita tukemaan YK:n toimintaa. Yleiskokous kehottaa myös niitä maita, joilla on sotilaita monikansallisissa sotajoukoissa Irakissa huolehtimaan, että noudatetaan kansainvälisiä ihmisoikeusperiaatteita.

EN:n lähialueella Marokossa on pitkään jatkunut kiista *Länsi Saharan* tulevaisuudesta, johon yleiskokous toivoo pikaista ratkaisua. Humanitaarinen tilanne alueella on huolestuttava. YK:n turvaneuvosto hyväksyi huhtikuussa päätöslauselman 1541 (2004) Länsi-Saharan alueen tulevaisuudesta (*James Baker Plan*). Suunnitelman mukaan alueelle tulisi väliaikainen itsehallinto (*transitory period of autonomy*) marokkolaisen hallinnan alla ja viiden vuoden jälkeen järjestettäisiin kansanäänestys, johon sisältyisi kolmea vaihtoehtoa (itsenäisyys, itsehallinnon jatkuminen tai integraatio Marokkoon). Länsi Saharan itsenäisyysliike Polisario on hyväksynyt suunnitelman, mutta Marokko ei. Yleiskokouksen raportissa (dok. 10346) ja *päätöslauselmassa 1408 (2004)* vedotaan osapuoliin ratkaisun aikaansaamiseksi ja ilmaistaan tuki Kansainvälisen punaisen ristin ja YK:n pakolaiskomisaarin (UNHCR) toiminnalle mm. vankien vapauttamiseksi ja humanitaarisen avun perille saattamiseksi leireille.

**EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA
VUONNA 2004**

Puheenjohtaja	Mikko ELO (sd)
Varapuheenjohtaja	Sirkka-Liisa ANTTILA (k)
Jäsenet	Hannu TAKKULA (k) / Antti KAIKKONEN (k) Sinikka HURSKAINEN (sd) Kaarina DROMBERG (kok)
Varajäsenet	Anneli JÄÄTTEENMÄKI (k) / Markku LAUKKANEN (k) Minna LINTONEN (sd) Kalevi OLIN (sd) Kimmo SASI (kok) Irina KROHN (vihr)

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNNAN JÄSENYYDET
KOMITEOISSA VUONNA 2004

Pysyvä komitea

Standing Committee

Puheenjohtaja Mikko Elo, jäsen

Varapuheenjohtaja Sirkka-Liisa Anttila, varajäsen

Poliittinen komitea

Political Affairs Committee

Mikko Elo, jäsen

Anneli Jäätteenmäki (kesäkuuhun 2004 saakka) / Antti Kaikkonen, varajäsen

Lähi-itää käsittelevä alakomitea

Sub-Committee on the Middle East

Mikko Elo, jäsen

Anneli Jäätteenmäki, varajäsen (kesäkuuhun 2004 saakka)

Demokraattisten instituutioiden vahvistamista käsittelevä alakomitea

Sub Committee on Strengthening of Democratic Institutions

Mikko Elo, jäsen

Valko-Venäjä alakomitea

Sub Committee on Belarus

Mikko Elo, jäsen

Oikeudellisten ja ihmisoikeusasiain komitea

Committee on Legal Affairs and Human Rights

Hannu Takkula (kesäkuuhun 2004 saakka) / Antti Kaikkonen, jäsen

Kimmo Sasi, varajäsen

Ihmisoikeus-alakomitea

Sub-Committee on Human Rights

Kimmo Sasi, jäsen

Rikoslainsäädännön ja kriminologian alakomitea

Sub Committee on Penal Law and Criminology

Hannu Takkula, jäsen (kesäkuuhun 2004 saakka)

Talous- ja kehityskomitea

Committee on Economic Affairs and Development

Kimmo Sasi, jäsen

Kalevi Olin, varajäsen

Kansainvälisiä taloussuhteita käsittelevä alakomitea

Sub-committee on International Relations

Kimmo Sasi, jäsen

Matkailun kehittämistä käsittelevä alakomitea

Sub-committee on Tourism Development

Kalevi Olin, jäsen

Sosiaali-, terveys- ja perheasiain komitea

Social, Health and Family Affairs Committee

Sinikka Hurskainen, jäsen

Anneli Jäätteenmäki (kesäkuuhun 2004 saakka)/ Markku Laukkanen, varajäsen

Lasten asiain alakomitea

Sub-committee on Children

Sinikka Hurskainen, jäsen

Euroopan sosiaalisen peruskirjan ja työllisyysasiain alakomitea

Sub-Committee on the European Social Charter and Employment

Sinikka Hurskainen, jäsen

Väestö-, siirtolais- ja pakolaiskomitea

Committee on Migration, Refugees and Demography

Kalevi Olin, jäsen

Irina Krohn, varajäsen

Pakolaisalakomitea

Sub-Committee on Refugees

Kalevi Olin, jäsen

Irina Krohn, varajäsen

Väestö-alakomitea

Sub-Committee on Population

Irina Krohn, jäsen

Kulttuuri, tiede- ja koulutuskomitea

Committee on Culture, Science and Education

Kaarina Dromberg, jäsen

Sinikka Hurskainen, varajäsen

Media-alakomitea

Sub-Committee on the Media

Sinikka Hurskainen, jäsen

Tiede- ja etiikka -alakomitea

Sub-Committee on Science and Ethics

Kaarina Dromberg, jäsen

Kulttuuriperinnön alakomitea

Sub-Committee on the Cultural Heritage

Sinikka Hurskainen, jäsen

Ympäristö-, maatalous- ja paikallishallintokomitea

Committee on Environment and Agriculture

Sirkka-Liisa Anttila, jäsen

Irina Krohn, varajäsen

Ympäristö- ja kestävän kehityksen alakomitea

Sub-Committee on Sustainable Development

Irina Krohn, jäsen

Sirkka-Liisa Anttila, varajäsen

Maa- ja kalatalousalakomitea

Sub-Committee on Agriculture and Fisheries

Sirkka-Liisa Anttila, jäsen

Irina Krohn, varajäsen

Tasa-arvoasiain komitea

Committee on Equal Opportunities for Women and Men

Minna Lintonen, jäsen

Kaarina Dromberg, varajäsen

Naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevä alakomitea

Sub-Committee on Violence towards Women

Minna Lintonen, jäsen

Menettelytapasääntökomitea

Committee on Rules of Procedure and Immunities

Anneli Jäätteenmäki (kesäkuuhun 2004 saakka)/ Markku Laukkanen, jäsen

Minna Lintonen, varajäsen

Jäsenmaiden jäsenyysvelvoitteiden valvontakomitea

Honouring of Obligations and Commitments by Member States

Kimmo Sasi, jäsen (EPP)

Mikko Elo, jäsen (Sos.)

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN
VUONNA 2004 HYVÄKSYMÄT ASIAKIRJAT

3.1 Päätöslauselmat

Päätöslauselma ilmaisee yleiskokouksen jostakin asiakysymyksestä tekemän päätöksen, jonka yleiskokous on toimivaltainen panemaan täytäntöön, tai yleiskokouksen kannan, josta se yksin on vastuussa.

- Päätöslauselma 1357 (2004) Strasbourgin potentiaalisuuden Euroopan pääkaupungiksi havaitseminen (dok. 100234)
- Päätöslauselma 1358 (2004) demokraattisten instituutioiden toimivuus Azerbaidzhanissa (dok. 10030)
- Päätöslauselma 1359 (2004) Azerbaidzhanin poliittiset vangit (dok. 10026)
- Päätöslauselma 1360 (2004) kiista Irlannin ja Maltaan parlamentaaristen valtuuskuntien valtakirjoista (dok. 10051)
- Päätöslauselma 1361 (2004) velvollisuuksien ja sitoumusten täyttäminen Armenian osalta (dok. 10027)
- Päätöslauselma 1362 (2004) Kyproksen tilanne (dok. 10028)
- Päätöslauselma 1363 (2004) demokraattisten instituutioiden toimivuus Georgiassa (dok. 10049)
- Päätöslauselma 1364 (2004) Ukrainan poliittinen kriisi (dok. 10058)
- Päätöslauselma 1365 (2004) Euroopan unionin laajenemisen taloudelliset näkökulmat: tulevien vuosien merkitys (dok. 10012)
- Päätöslauselma 1366 (2004) Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen viranhakijat (dok. 9963)
- Päätöslauselma 1367 (2004) bioterrorismi: vakava uhka kansalaisten terveydelle (dok. 10067)
- Päätöslauselma 1368 (2004) yleiskokouksen esitykset säännöiksi ja sääntöehdotuksiksi (dok. 10073)
- Päätöslauselma 1369 (2004) suosituspäivämäärä yleiskokouksen poliittisten ryhmien budjettiosuuksien, sekä komiteoiden puheenjohtajuuksien, seurantakomitean paikkojen ja keskusteluvuorojen järjestyksen määrittämiselle (dok. 10066)
- Päätöslauselma 1370 (2004) Serbian ja Montenegron kiistanalaiset valtakirjat (dok. 10155)
- Päätöslauselma 1371 (2004) kadonneet henkilöt Valko-Venäjällä (dok. 10062)
- Päätöslauselma 1372 (2004) lehdistön sorto Valko-Venäjällä (dok. 10107)
- Päätöslauselma 1373 (2004) Yhdistyneiden Kansakuntien vahvistaminen (dok. 10120)
- Päätöslauselma 1374 (2004) velvollisuuksien ja sitoumusten täyttäminen Armenian osalta (dok. 10163)
- Päätöslauselma 1375 (2004) Kosovon tilanne (dok. 10157)
- Päätöslauselma 1376 (2004) Kypros (dok. 10161)
- Päätöslauselma 1377 (2004) velvollisuuksien ja sitoumusten täyttäminen Albanian osalta (dok. 10116)
- Päätöslauselma 1378 (2004) Euro ja laajempi Eurooppa (dok. 10188)
- Päätöslauselma 1379 (2004) yleiskokouksen puheenjohtajiston kokoonpano (dok. 10185)
- Päätöslauselma 1380 (2004) velvollisuuksien ja sitoumusten täyttäminen Turkin osalta (dok. 10111)
- Päätöslauselma 1381 (2004) Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätösten toteuttaminen Turkissa (dok. 10192)
- Päätöslauselma 1382 (2004) Euroopan jälleerakennuspankin (EBRD) vaikutus keski- ja itä-Euroopan maiden talouden kehittymiselle (dok. 10198)
- Päätöslauselma 1383 (2004) velvollisuuksien ja sitoumusten täyttäminen Bosnia ja Hertsegovinan osalta (dok. 10200)

Päätöslauselma 1384 (2004) demokraattisten instituutioiden vahvistaminen Bosnia ja Hertsegovinassa (dok. 10196)

Päätöslauselma 1385 (2004) konfliktien ennalta ehkäisy ja ratkaisu: naisten rooli (dok. 10117 rev.)

Päätöslauselma 1386 (2004) Euroopan neuvoston osuus Irakin tilanteen ratkaisemiseksi (dok. 10224)

Päätöslauselma 1387 (2004) sähköisen median monopolisoituminen ja mahdollinen väärinkäyttö Italiassa (dok. 10195)

Päätöslauselma 1388 (2004) Italian laki perustellusta epäilyistä (dok. 10124)

Päätöslauselma 1389 (2004) Euroopan neuvosto ja Pohjois-Irlannin kriisi (dok. 10245)

Päätöslauselma 1390 (2004) Bulgarian uusi uskontolaki (dok. 10065 & corr.)

Päätöslauselma 1391 (2004) Euroopan ihmisoikeussopimuksen lisäpöytäkirjojen ratifioinnit ja varaumat (dok. 10136)

Päätöslauselma 1392 (2004) Yritysetiikka Euroopassa (dok. 10103)

Päätöslauselma 1393 (2004) Parlamentit ja tietoyhteiskunta (dok. 10252)

Päätöslauselma 1394 (2004) Miesten, erityisesti nuorten miesten, osallistuminen lisääntymisen terveydenhuoltoon (dok. 10207)

Päätöslauselma 1395 (2004) yleiskokouksen lausunto-, suositus- ja päätöslauselma-aloitteiden laatimisesta (dok. 10183)

Päätöslauselma 1396 (2004) Dohan kehitysagenda: maailmankauppa tienristeyksessä (dok.10278);

Päätöslauselma 1397 (2004) demokraattisten instituutioiden toiminta Serbia ja Montenegrossa (dok. 10281);

Päätöslauselma 1398 (2004) demokraattisten instituutioiden toiminta Azerbaidzhanissa ja yleiskokouksen päätöslauselma 1358 (2004) toteutuminen (dok. 10285)

Päätöslauselma 1399 (2004) eurooppalainen strategia seksuaalisten ja lisääntymisoikeuksien edistämiseksi (dok. 10266)

Päätöslauselma 1400 (2004) terrorismi haasteena Euroopan neuvoston jäsenmaissa (dok. 10312)

Päätöslauselma 1401 (2004) OECD ja maailman talous (dok. 10254)

Päätöslauselma 1402 (2004) poliittinen tilanne Tshetsheniassa: toimenpiteitä demokraattisen vakauden lisäämiseksi EN:n mukaisesti (dok. 10276)

Päätöslauselma 1403 (2004) ihmisoikeudet Tshetsheniassa (dok. 10283)

Päätöslauselma 1404 (2004) pakkosijoitettujen tshetshenialaisten humanitaarinen tilanne (dok. 10282)

Päätöslauselma 1405 (2004) Armenian (jäsen) sitoumusten noudattaminen päätöslauselmien 1361 ja 1374 (2004) mukaisesti (dok. 10286)

Päätöslauselma 1406 (2004) maapallon lämpeneminen: Kyoton jälkeinen aika (dok. 10277)

Päätöslauselma 1407 (2004) uudet tavat arvioida demokratian kehitystä (dok. 10279)

Päätöslauselma 1408 (2004) tilanne Länsi-Saharassa (dok.10346)

Päätöslauselma 1409 (2004) parlamentaarinen työ Kaakkois-Euroopan vakaussopimuksen toteuttamiseksi (dok. 10349)

Päätöslauselma 1410 (2004) Slovenian ulkopuolella sijaitseviin Ljubljanska Bank-pankkiin toimistoihin sijoitettujen varojen takaisinmaksu (dok. 10135)

Päätöslauselma 1411 (2004) Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätösten noudattaminen (dok. 10351)

Päätöslauselma 1412 (2004) yleiskokouksen monitorointitoiminnan seurantaraportti (dok. 10250)

Päätöslauselma 1413 (2004) miten estää sähkökatkoksia Euroopassa (dok. 10350)

Päätöslauselma 1414 (2004) sisäisen väkivallan tai aseellisten selkkausten seurauksena Balkanilla kadonneet henkilöt (dok. 10251)

3.2 Suositukset

Suositus tarkoittaa esitystä, jonka yleiskokous tekee ministerikomitealle ja jonka täytäntöönpano ei kuulu yleiskokouksen vaan ballitusten toimivaltaan.

- Suositus 1640 (2004) kolmas vuosikertomus Euroopan neuvoston ihmisoikeuskomissaarin toiminnasta (dok. 10024)
- Suositus 1641 (2004) yleisradioiden public service-toiminta (dok. 10029)
- Suositus 1642 (2004) Kyproksen tilanne (dok. 10028)
- Suositus 1643 (2004) demokraattisten instituutioiden toimivuus Georgiassa (dok. 10049)
- Suositus 1644 (2004) terrorismi: uhka demokratioille (dok. 10056)
- Suositus 1645 (2004) turvapaikanhakijoiden mahdollisuudet avun ja turvan saantiin Eurooppalaisissa satamissa ja rannikkoalueilla (dok. 10011)
- Suositus 1646 (2004) kehitysmaiden tulevaisuudennäkymien parantaminen: moraalinen imperatiivi maailmalle (dok. 10013)
- Suositus 1647 (2004) Euroopan unionin laajenemisen taloudelliset näkökulmat: tulevien vuosien merkitys (dok. 10012)
- Suositus 1648 (2004) Euroopan unionin laajenemisen vaikutukset vapaaseen liikkuvuuteen Euroopan neuvoston jäsenmaiden välillä (dok. 9979 rev.)
- Suositus 1649 (2004) Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen viranhakijat (dok. 9963)
- Suositus 1650 (2004) ulkomailla asuvien eurooppalaisten ja heidän kotimaidensa väliset yhdyssiteet (dok. 10072)
- Suositus 1651 (2004) afrikkalaisten kulttuuriesineiden ryöstön lopettaminen (dok. 10063)
- Suositus 1652 (2004) pakolaisten sekä maan sisäisten pakolaisten koulutus (dok. 9996)
- Suositus 1653 (2004) ympäristökirjanpito kestävän kehityksen työkaluna (dok. 10071)
- Suositus 1654 (2004) kansallisuuteen liittyvät oikeudet ja tasa-arvoiset mahdollisuudet (dok. 10070)
- Suositus 1655 (2004) Euroopan maahanmuutto elin (dok. 10129)
- Suositus 1656 (2004) Eurooppalaisten vankiloiden ja esitutkintavankiloiden tilanne (dok. 10097)
- Suositus 1657 (2004) kadonneet henkilöt Valko-Venäjällä (dok. 10062)
- Suositus 1658 (2004) lehdistön sorto Valko-Venäjällä (dok. 10107)
- Suositus 1659 (2004) Yhdistyneiden Kansakuntien vahvistaminen (dok. 10120)
- Suositus 1660 (2004) Kosovon tilanne (dok. 10157)
- Suositus 1661 (2004) sosiaaliturvan tulevaisuus Euroopassa (dok. 10098)
- Suositus 1662 (2004) velvollisuuksien ja sitoumusten täyttäminen Turkin osalta (dok. 10111)
- Suositus 1663 (2004) kotiorjuus: orjuus, aupair ja morsiaat postissa (dok. 10144)
- Suositus 1664 (2004) velvollisuuksien ja sitoumusten täyttäminen Bosnia ja Hertsegovinan osalta (dok. 10200)
- Suositus 1665 (2004) konfliktien ennalta ehkäisy ja ratkaisu: naisten rooli (dok. 10117 rev.)
- Suositus 1666 (2004) lasten kurittamisen kieltäminen koko Euroopassa (dok. 10199)
- Suositus 1667 (2004) pakolaisten ja siirtolaisten asema Venäjällä ja eräissä IVY-maissa (dok. 10118)
- Suositus 1668 (2004) Euroopan vesivarojen hallinta (dok. 10132)
- Suositus 1669 (2004) Rajat ylittävät vesialueet Euroopassa (dok. 10131)
- Suositus 1670 (2004) lainsäädäntö ja internet (dok. 10064)
- Suositus 1671 (2004) Euroopan ihmisoikeussopimuksen lisäpöytäkirjojen ratifioinnit ja varaumat (dok. 10136)
- Suositus 1672 (2004) Euroopan neuvoston kehityspankki: solidaarisuuden puolesta (dok. 10204)
- Suositus 1673 (2004) rahanväärennykset: ongelma ja sen ratkaisut (dok. 10069)
- Suositus 1674 (2004) audiovisuaalisen toiminnan haasteet Euroopassa (dok. 10253)
- Suositus 1675 (2004) eurooppalainen strategia seksuaalikasvatuksen ja edistämiseksi (dok. 10266)
- Suositus 1676 (2004) naisten osallistuminen vaaleihin (dok. 10202)

Suositus 1677 (2004) terrorismin haaste Euroopassa (dok. 10312)
Suositus 1678 (2004) poliittinen tilanne Tshetssheniassa: toimenpiteitä demokraattisen vakauden lisäämiseksi EN:n mukaisesti (dok. 10276)
Suositus 1679 (2004) ihmisoikeustilanne Tshetssheniassa (dok. 10283)
Suositus 1680 (2004) uudet tavat arvioida demokratian kehitystä (dok. 10279)
Suositus 1681 (2004) kampanja naisiin kohdistuvan välivallan vastustamiseksi (dok. 10273)
Suositus 1682 (2004) Eurooppa-koulutuksesta (dok. 10203)
Suositus 1683 (2004) Euroopan väestöpolitiikan suuntauksat (dok. 10182)
Suositus 1684 (2004) Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätösten noudattaminen (dok. 10351)
Suositus 1685 (2004) sisäisen väkivallan tai aseellisten selkkausten seurauksena kadonneet henkilöt Balkanilla (dok. 10251)
Suositus 1686 (2004) väestön liikkuvuus ja perheiden oikeus yhdistymiseen? (dok. 1012)
Suositus 1687 (2004) terrorismin vastustaminen kulttuurin avulla (dok. 10341)
Suositus 1688 (2004) diaspora-kulttuurit (dok. 10342)
Suositus 1689 (2004) metsästys ja ympäristön tasapaino Euroopassa (dok. 10337)

3.3 Määräykset

Määräykset liittyvät muutoseikkoihin, tiedonvälitykseen, täytäntöönpanoon tai menettelytapoihin. Niiden tulee koskea asiaa, joka on jo otettu yleiskokouksen rekisteriin, eivätkä ne saa koskea asiasisältöä. Määräyksiä koskevista aloitteista voidaan äänestää ilman, että niitä ensin lähetetään komiteaan.

–

3.4 Lausunnot

Lausunto 248 (2004) Euroopan neuvoston budjetti toimintavuodelle 2005 (dok. 10129)
Lausunto 249 (2004) parlamentaarisen yleiskokouksen menoarvio toimintavuodelle 2005 (dok. 10130)
Lausunto 250 (2004) Monacon ruhtinaskunnan Euroopan neuvoston jäsenhakemus (dok. 10128)
Lausunto 251 (2004) luonnos Euroopan ihmisoikeus ja perusvapauksien suojelusopimus, sopimuksen 14. lisäpöytäkirjaksi koskien valvontajärjestelmän uudistamista (dok. 10147)
Lausunto 252 (2004) luonnos lisäasiakirjaksi Ihmisoikeus ja biolääketiede sopimukseen biolääketieteellisen tutkimuksen osalta (dok. 10121)

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN
ERITYISVIERAAT VUONNA 2004

Valtioiden edustajat

Tassos PAPADOPOULOS, Kyproksen presidentti	28.1.2004
Mikheil SAAKASHVILI, Georgian presidentti	28.1.2004
Stéphane VALÉRI, Monacon kansallisneuvoston puheenjohtaja	27.4.2004
Ivo SANADER, Kroatian pääministeri	27.4.2004
Nurtay ABIKAYEV, Kazakstanin senaatin puhemies	27.4.2004
Jan Peter BALKENENDE, Alankomaiden pääministeri	28.4.2004
Ilham ALIYEV, Azerbaidzhanin presidentti	29.4.2004
Kjell Magne BONDEVIK, Norjan pääministeri	23.6.2004
Robert KOCHARIAN, Armenian presidentti	23.6.2004
Monacon kruunuprinssi Albert	05.10.2004
Recep Tayyip ERDOĞAN, Turkin pääministeri	06.10.2004

Kansainvälisten järjestöjen edustajat

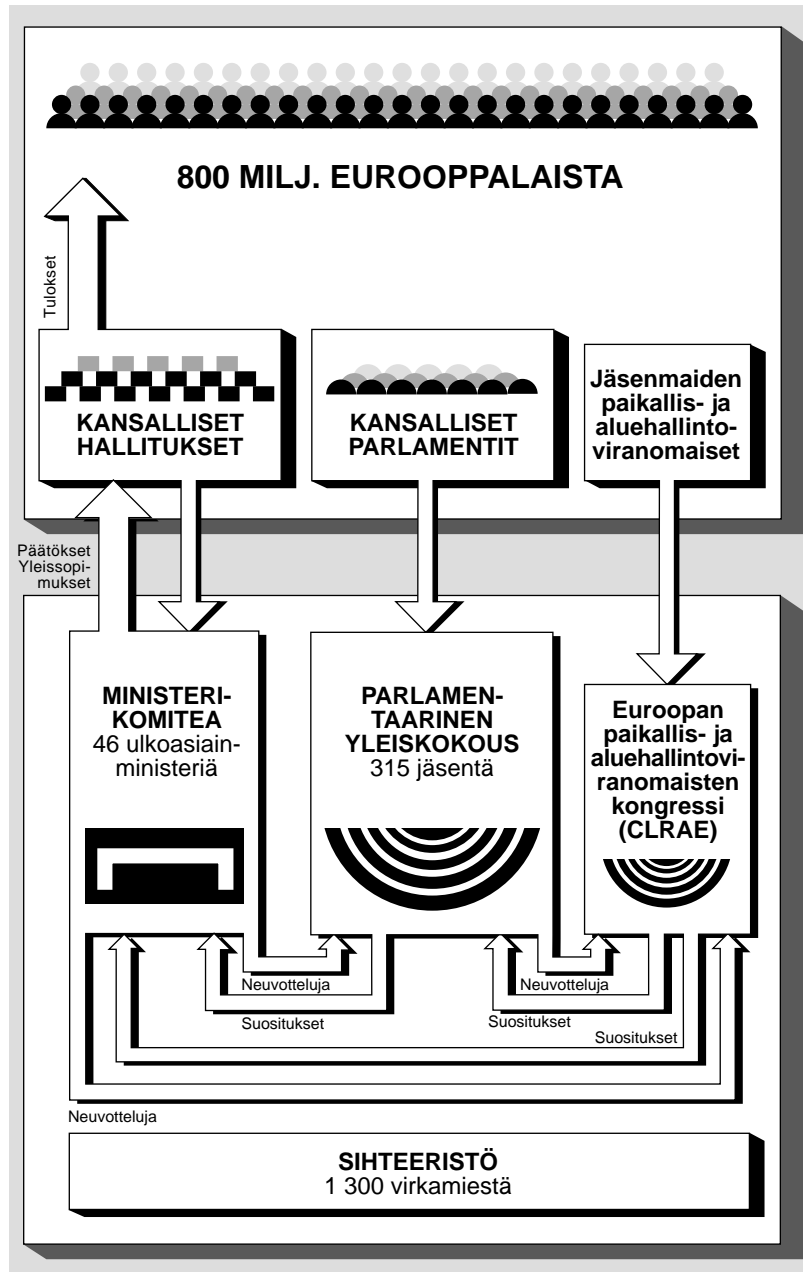
Sergio PÁEZ VERDUGO, Parlamenttien välisen liiton neuvoston puheenjohtaja	29.1.2004
Charles GOERENS, Luxemburgin yhteistyö-, puolustus- ja ympäristöministeri	29.1.2004
Aileen CARROLL, Kanadan yhteistyöministeri	29.1.2004
Bernard BOT, Alankomaiden ulkoministeri ja EN:n ministerikomitean puheenjohtaja	28.4.2004
Harri HOLKERI, YK:n pääsihteerin erityisedustaja Kosovossa	29.4.2004
Jean-Claude TRICHET, Euroopan keskuspankin pääjohtaja	21.6.2004
Jean LEMIERRE, Euroopan jälleenrakennuspankin pääjohtaja	22.6.2004
Gertrude MONGELLA, Pan-Afrikan parlamentin presidentti	04.10.2004
Supachai PANITCHPAKDI, Maailman kauppajärjestön WTO:n pääjohtaja	04.10.2004
Jan PETERSEN, Norjan ulkoministeri ja EN:n ministerikomitean puheenjohtaja	05.10.2004
Donald JOHNSTON, OECD:n pääsihteeri	06.10.2004
Klaus TÖPFER, YK:n ympäristöohjelman UNEP:n pääjohtaja	07.10.2004

EUROOPAN NEUVOSTON JÄSENVALTIOT

Perustajajäsenet (1949)

	Belgia	6.11.1990	Unkari
	Tanska	26.11.1991	Puola
	Ranska	7.5.1992	Bulgaria
	Irlanti	14.5.1993	Viro
	Italia	14.5.1993	Liettua
	Norja	14.5.1993	Slovenia
	Luxemburg	30.6.1993	Tsekki
	Alankomaat	30.6.1993	Slovakia
	Ruotsi	7.10.1993	Romania
	Iso-Britannia	10.11.1994	Andorra
9.8.1949	Kreikka	10.2.1995	Latvia
7.3.1950	Islanti	13.7.1995	Albania
13.4.1950	Turkki	13.7.1995	Moldova
13.7.1950	Saksa	9.11.1995	Ukraina
16.4.1956	Itävalta	9.11.1995	Makedonia
24.5.1961	Kypros	28.2.1996	Venäjä
6.5.1963	Sveitsi	6.11.1996	Kroatia
29.4.1965	Malta	27.4.1999	Georgia
22.9.1976	Portugali	25.1.2001	Armenia
24.11.1977	Espanja	25.1.2001	Azerbaidzhan
23.11.1978	Liechtenstein	24.4.2002	Bosnia ja Hertsegovina
16.11.1988	San Marino	3.4.2003	Serbia ja Montenegro
5.5.1989	Suomi	6.10.2004	Monaco

EUROOPAN NEUVOSTON TOIMINTA

LYHYESTI : EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARINEN YLEISKOKOUS

Euroopan neuvosto on Euroopan vanhin ja laajin poliittinen yhteistyöjärjestö, joka perustettiin vuonna 1949. Suomi liittyi järjestöön vuonna 1989. Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous on järjestön keskusteleva elin, joka tekee aloitteita ja antaa suosituksia kaikista kysymyksistä, jotka edistävät järjestön tavoitteita ja jotka kuuluvat sen toimialaan (ihmisoikeuksien ja perusvapauksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteiden suojaaminen ja edistäminen). EN:llä on 45 jäsenmaata ja 2 hakijamaata. Viidellä Euroopan ulkopuolisella maalla on tarkkailijajäsenasema (tilanne tammikuussa 2004).

Kunkin jäsenvaltion parlamentin kansanedustajavaltuuskunnat muodostavat parlamentaarisen yleiskokouksen. Edustajien toimikausi alkaa sen varsinaisen istuntokauden avajaisistunnosta lukien (tammikuussa) ja päättyy seuraavan varsinaisen istuntokauden avajaisistuntoon.

Suomen valtuuskunta Euroopan neuvostossa muodostuu viidestä varsinaisesta ja viidestä varajäsenestä, jotka eduskunta valitsee varsinaisilla valtiopäivillä keskuudestaan. Valtuuskunnan jäsenet valitsevat keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Istuntokausi jakautuu neljään osa-istuntoon tammikuussa, huhtikuussa, kesäkuussa ja syyskuussa, jotka järjestetään päämajassa Strasbourgissa, Ranskassa. Istunnot ovat julkisia. Istuntokauden alussa tammikuussa valitaan presidentti

(puhemies), 19 varapresidenttiä sekä asetetaan kymmenen varsinaista komiteaa. Jäsenyyksistä komiteoissa päättää yleiskokous kansallisten valtuuskuntien ehdotusten pohjalta. Poikkeuksena on jäsenvelvoitteiden seurantakomitea (monitorointikomitea), jonka jäsenet valitaan yleiskokouksen poliittisissa ryhmissä. Suomen valtuuskunnalla on yksi varsinainen ja yksi varajäsenpaikka yhdeksässä komiteassa sekä näiden komiteoiden ala-komiteoissa. Suomen valtuuskunnalla on myös ollut toistaiseksi yksi edustaja (yleiskokouksen sosialistiryhmästä) monitorointikomiteassa. Yleiskokouksessa toimii myös viisi poliittista ryhmää.

EN:n Suomen valtuuskunta antaa vuosittain eduskunnalle kertomuksen parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta, jota käsitellään eduskunnan ulkoasiainvaliokunnassa (www.eduskunta.fi).

EN:n päämaja ja sihteeristö (noin 1 300 virkamiestä) sijaitsevat Strasbourgissa, Ranskassa, jossa myös järjestetään kaikki istunnot. Järjestön viralliset kielet ovat englanti ja ranska. Työkielinä on saksa, italia, espanja ja venäjä. Suomen edustaja EN:n ministerikomiteassa on Suomen ulkoministeri ja hänen sijainen on Strasbourgisiin sijoitettu Suomen pysyvä edustaja (suurlähettiläs). Lisätietoja internet-sivuilta <http://www.coe.int> ja <http://stars.coe.int> sekä <http://formin.finland.fi/edustustot/>

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta
FIN-00102 Eduskunta
puh. (+358 9) 4321
fax. (+358 9) 432 3529
<http://fakta.eduskunta.fi>
sähköposti: gunilla.carlander@eduskunta.fi

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous
Parliamentary Assembly of the Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
puh. + 33 3 88 41 20 00
<http://www.coe.int>